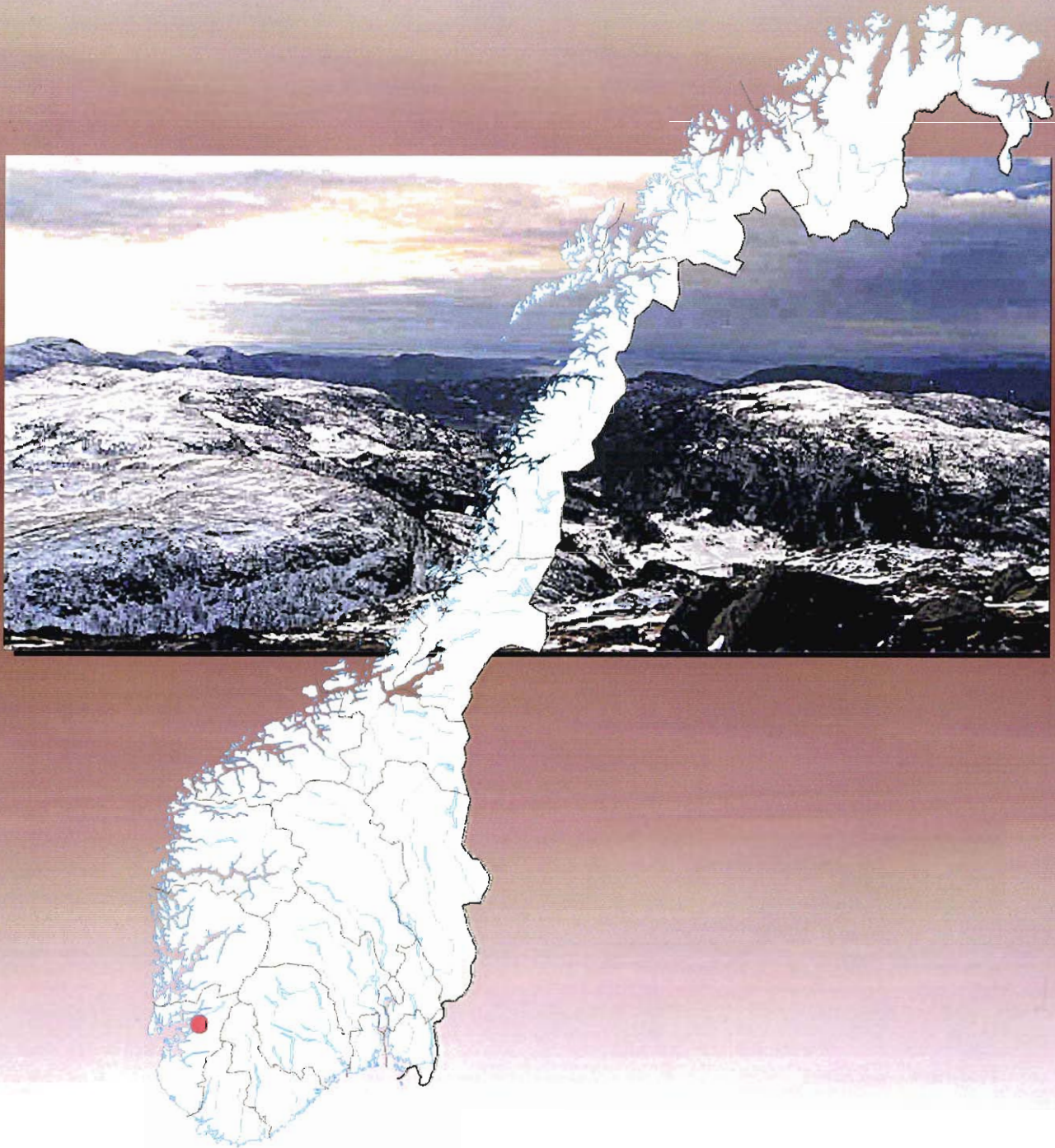

Verdiar i Hålandsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland

VVV-rapport 2000 - 7

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med
Noregs vassdrags- og energidirektorat, Suldal kommune og Fylkesmannen i Rogaland

Refererast som:

Suldal kommune og Fylkesmannen i Rogaland 2000. Verdier i Hålandsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland. Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med Noregs vassdrag- og energidirektorat. VVV-rapport 2000-7. Trondheim 33 sider, 7 kart+vedlegg, 4 s..

Forside foto: Elin Tjordal Haugen

Layout: Knut Kringstad

Verdiar i
Hålandsvassdraget, Suldal kommune
i Rogaland

Vassdragsnr.: 035.7Z
Verneobjekt: 035/3
Verneplan IV

VVV-rapport 2000-7

Tittel <i>Verdier i Hålandvassdraget</i>	Dato <i>sept.. 2000</i>	Antall sider <i>33s, 7 kart + vedlegg, 4 s.</i>
Forfatter <i>Elin Tjordan Haugen, Suldal kommune</i>	Institusjon <i>Fylkesmannen i Rogaland</i>	Ansvarlig sign <i>Per-Terje Haaland</i>
TE-nr <i>886</i>	ISSN-nr <i>1501-4851</i>	ISBN-nr <i>82-7072-393-2</i>
Vassdragsnavn <i>Hålandsvassdraget</i>	Vassdragsnummer <i>035.7Z</i>	VVV-Rapport nr <i>2000 - 7</i>
Vernet vassdrag nr <i>035/3</i>	Antall objekter/områder <i>32+ beskrivelse av 22 kulturminneobjekter</i>	Fylke <i>Rogaland</i>
Kommuner <i>Suldal</i>		
Antall delområder med: Nasjonal verdi (***) <i>4</i>	Regional verdi (**) <i>12</i>	Lokal verdi(*) <i>16</i>
EKSTRAKT		
<p>Hålandsvassdraget (vassdragsnummer 035.7Z) ligg i kommunane Suldal og Hjelmeland i Rogaland. Det er eit av fem vassdrag i Rogaland som vart vurdert under verneplan IV som vart vedteken i 1993. Vassdraget vart verna på grunnlag av at det er peika ut som eit referansevassdrag.</p> <p>Vassdraget er ikkje urørt, men saman med dei to andre vassdraga i området, Nordalsvassdraget og Vormo, skal dei saman tena som friluftsområde og referanse for samanlikning. Vassdraget omfattar gradienten i frå fjord til fjell. Gjennom denne rapporten vile ein gje eit oversyn over verdiane i vassdraget, stadfesta dei, og gje eit oversyn over kvar kunnskapsgrunnlaget manglar. Målet er at alle som planlegg arealbruk eller inngrep i eit verna vassdrag skal vita kva som finst.</p> <p>VVV-prosjektet (<i>Verdier i verna vassdrag</i>) er initiert av Direktoratet for Naturforvaltning (DN) og Norges Vassdrags- og energidirektorat (NVE). Formålet er å kartleggje og synleggjere verneverdiane i verna vassdrag. Suldal kommune, sammen med Fylkesmannen i Rogaland, har på oppdrag frå DN og NVE laget denne rapporten dokumentasjon av kjende verdier i Hålandvassdraget.</p>		
SUMMARY IN ENGLISH		
<p><i>The Directorate for Nature Management (DN) and The Norwegian Water Resources and Energy Directorate (NVE) has established a project "The values of nature protected areas". The Municipality of Suldal and the County Governor of Rogaland has worked out this report of the natural values of Håland watercourse, which is situated in the Municipalities of Suldal and Hjelmeland. In 1993 this watercourse was protected against development of future water power plants. The main argument for this protection was that it represents the typical landscape, flora and fauna for the region and it's values for outdoor recreation.</i></p>		
5 STIKKORD PÅ NORSK	5 KEYWORDS IN ENGLISH	
<i>Prossesser og former skapt av is og vann</i>	<i>Geomorphology</i>	
<i>Biologisk mangfold</i>	<i>Biodiversity and ecology</i>	
<i>Landskapsbilde</i>	<i>Forms of landscapes</i>	
<i>Friluftsliv</i>	<i>Outdoor recreation</i>	
<i>Kulturminne og kulturmiljø</i>	<i>Cultural Heritage and the Historical Landscape</i>	

FØREORD

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlege for prosjektet "Verdiar i verna vassdrag" (VVV-prosjektet). Føremålet er å gjere kunnskapen om verdiane lettare tilgjengeleg for kommunar og andre som forvaltar verna vassdrag med nærrområde. Etter at Stortinget 1. april 1993 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekt verna mot kraftutbygging. Stortinget har gjentekne gonger streka under at verneverdiane i dei verna vassdraga ikkje må forringast av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for verna vassdrag, vart vedteke 10. november 1994. Retningslinjene gir kommunar, fylkeskommunar og statlege styresmakter rammer for si forvaltning.

"VVV-prosjektet" skildrar verdiar innan prosessar og former skapt av vatn og is, biologisk mangfald, landskapsbilete, friluftsliv og kulturminne/miljø og skal ut frå eksisterande kunnskap synleggjere dei viktigaste verdiane. I tillegg kan det òg finnast andre verdiar som er viktige for vernet. I prosjektet vert det laga vassdragsvise rapportar som gir ein oversiktleg presentasjon av viktige område i tekst og på kart. Informasjonen i rapportane vil seinare verte tilgjengeleg med digitale kartdata over Internett eller frå fylkesmannen. Ansvar for utarbeiding av den enkelte rapport ligg hovudsakleg til fylkesmannen i vedkomande fylke.

Hålandselva har sidan vedtak i Stortinget 1. april 1993 vore verna mot vasskraftutbygging. Utarbeidinga av denne rapporten er utført i Suldal kommune i samarbeid med miljøvernavdelinga ved fylkesmannen i Rogaland. Rapporten presenterer god og oppdatert dokumentasjon av kjende verdiar som finst i og ved Hålandsvassdragetvassdraget.

Trondheim-Stavanger-Oslo

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Ola Skauge
avdelingsdirektør*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vassdragsavdelingen*

*Are Mobæk
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Rogaland
miljøvernavdelinga*

*Odd Kjos-Hansen
Fylkesmiljøvernsjef*

INNHALD

FØREORD

SAMANDRAG

1 INNLEIING	10
1.1 GENERELL SKILDING AV VASSDRAGET	11
1.1.1 <i>Klima</i>	11
1.1.2 <i>Inngrepsstatus</i>	11
1.1.3 <i>Verna vassdrag i kommuneplanen</i>	12
1.2 AREALOPPLYSNINGAR	13
1.3 HYDROLOGISKE OPPLYSNINGAR	13
2 PROSESSAR OG FORMER DANNA AV IS OG VATN	14
2.1 VASSDRAGSELEMENT	14
2.2 GEOFAGLEGE ELEMENT	14
2.2.1 <i>Berggrunnsgeologi</i>	14
2.2.2 <i>Geomorfologi</i>	14
2.2.3 <i>Kvartærgeologi</i>	15
2.3 UTVALDE DELOMRÅDE	15
2.4 VERDIKLASSIFISERING AV DELOMRÅDE	16
3 BIOLOGISK MANGFALD	16
3.1 VASSKVALITET	16
3.2 FERSKVASSBIOLOGI	16
3.3 FISK.....	16
3.4 VEGETASJON, BOTANIKK OG NATURTYPAR	17
3.5 VILT	18
3.5.1 <i>Utvalde delområde</i>	19
3.6 NØKKELBIOTOPAR.....	20
3.7 VERDIGRADERING AV DELOMRÅDE	23
4 LANDSKAPSBILETE	23
4.1 LANDSKAPSREGION OG SÆRPREG	23
4.2 KULTURLANDSKAP.....	24
4.3 VERDIGRADERING AV DELOMRÅDE.....	24
5 FRILUFTSLIV	25
5.1 FRILUFTSOMRÅDE	25
5.2 HYTTER, STINETT	25
5.3 NATURTURISME.....	25
5.4 JAKT OG FISKE	26
5.5 VERDIGRADERING AV DELOMRÅDE	26
6 KULTURMINNE	26
6.1 KULTURMINNE I HÅLANDSVASSDRAGET	26
6.2 ANDRE KULTURMINNE	27
6.3 UTVALDE DELOMRÅDE OG OBJEKT	27
7 LANDBRUK	28
7.1 Busetjing	28
7.2 PRODUKSJON- NÆRINGSGRUNNLAG	28
8 AKTUELLE TRUGSMÅL	29
9 MANGLANDE KUNNSKAP	29

10 LITTERATUR.....	30
11 KRITERIER NYTTA I RAPPORTEN.....	31
12 TEMAVISE KART.....	32
<i>Kart 1. Differensiert forvaltning</i>	<i>32</i>
<i>Kart 2 Kwartærgeologi, oversikt over delområde:</i>	<i>32</i>
<i>Kart 3. Biologisk mangfald, oversikt over delområde:</i>	<i>32</i>
<i>Kart 4. Landskap, oversikt over delområde:</i>	<i>32</i>
<i>Kart 5. Friluftsliv, oversikt over delområde:.....</i>	<i>32</i>
<i>Kart 6. Kulturminne</i>	<i>33</i>
KART 7 INNGREPSFRIE OMRÅDE.....	33

VEDLEGG

ARTSLISTE VEGETASJON FOR HÅLANDSVASSDRAGET

ARTSLISTE FUGL I HÅLANDSVASSDRAGET

SAMANDRAG

Hålandsvassdraget (vassdragsnummer 035.7Z) ligg i kommunane Suldal og Hjelmeland i Rogaland. Det er eit av fem vassdrag i Rogaland som vart vurdert under verneplan IV som vart vedteken i 1993. Vassdraget vart verna på grunnlag av at det er peika ut som eit referansevassdrag.

Vassdraget er ikkje urørt, men saman med dei to andre vassdraga i området, Nordalsvassdraget og Vormo, skal dei saman tena som friluftsområde og referanse for samanlikning. Vassdraget omfattar gradienten i frå fjord til fjell. Gjennom denne rapporten vile ein gje eit oversyn over verdiane ivassdraget, stadfesta dei, og gje eit oversyn over kvar kunnskapsgrunnlaget manglar. Målet er at alle som planlegg arealbruk eller inngrep i eit verna vassdrag skal vita kva som finst.

Rapporten inneheld 6 grupper av fagtema.

Kap. 1.0 Prosessar forma av is og vatn

Kap. 2.0 Biologisk mangfald

Kap. 3.0 Landskapsbilete

Kap. 4.0 Friluftsliv

Kap. 5.0 Kulturminner

Desse faglege temane vert vurdert etter VVV- faglege kriterier (hovud- og delkriterium for kvar hovudgruppe), og deretter sortert etter 3 verdikategoriar:

Nasjonal verdi (***)

Regional verdi (**)

Lokal verdi (*)

Prosessar og former	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Osberget	Nasjonal	2	God	15
2. Nattlandsvatn	Lokal	2	God	15
3. Svinamoen	Lokal	2	God	15
4. Træhaug	Lokal	2	God	15
5. Hålandsosen	Lokal	2	God	15

Biologisk mangfald	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Hålandselva	Regional	3	God	16
2. Nattlandsvatnet	Lokal	3	God	19
3. Fiskelaugsvatnet	Lokal	3	God	19
4. Haugslund	Regional	3	God	19
5. Østerhus	Regional	3	God	19
6. Fiskelaugsvatnet	Regional	3	God	19
7. Helgeland	Nasjonal	3	God	19
8. Hålandsdalen	Nasjonal	3	God	19
9. Hålandsdalen	Lokal	3	God	19
10. Trolledalen	Regional	3	God	19
11. Frøkjedalen	Regional	3	God	19
12. Budalen	Regional	3	God	19
13. Lauvåsen	Lokal	3	God	19
14. Tveit	Regional	3	God	24
15. Rørtveit	Regional	3	God	24
16. Natland	Regional	3	God	24

Landskapsbilete	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Erfjord	Regional	4	God	23
2. Tveit	Lokal	4	Manglande	24
3. Natland	Lokal	4	Manglande	24
4. Haugslund	Lokal	4	Manglande	24
5. Rørtveit	Lokal	4	Manglande	24
6. Østerhus	Lokal	4	Manglande	24
7. Osberg	Nasjonal	4	God	15

Friluftsliv	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Haugslund	Lokal	5	God	25
2. Mosvatn	regional	5	God	25
3. Moane	Lokal	5	God	25
4. Nattland høghei	Lokal	5	God	25

Kulturminne	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1-18. Hus bygd før 1900	Ikkje vurdert	6	God	26
Tveit	Ikkje vurdert	6	God	27
Nattland	Ikkje vurdert	6	God	27
Frøkjedalen	Ikkje vurdert	6	God	27
Holestølen	Ikkje vurdert	6	God	27

1 INNLEIING

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) og Direktoratet for Naturforvaltning (DN) har i fellesskap starta opp eit prosjekt for å gjera kunnskapen om verna vassdrag betre tilgjengeleg for kommunar og andre som forvaltar desse områda. Verna vassdrag er område som har eit spesielt forvaltningsansvar og Stortingets energi- og miljøkomite har i Innstilling nr. 114 5. Februar 1997 vedteke at verneverdiane i verna vassdrag bør sikrast gjennom lov.

Gjennom " VVV- prosjektet" vil ein prøva å gje eit oversyn over verdiane i vassdraget, stadfesta dei, kvantifisera og gje ein oversikt over kvar kunnskapsgrunnlaget manglar. Målet er at alle som planlegg arealbruk eller inngrep i eit verna vassdrag, skal vita kva verneverdiar som finst. På denne måten reknar DN og NVE med at skadelege inngrep i større grad kan unngåast.

Stortinget har verna 341 vassdrag mot utbygging slik at eit særpreg av vassdragsnaturen i Noreg vert teken vare på for framtidige generasjonar. Desse vassdraga med nedbørsfelt dekkjer om lag 1/3 av arealet i Noreg. Målet med vernet er at aktivitet innanfor vassdraga ikkje skal redusera verneverdiane og at styresmaktene på ulike plan har kontroll med, og kjennskap til kva som skjer.

Hålandselva vart verna på grunnlag av *representativiteten* som den utgjer saman med Norddalsåna og Vormo. Vassdraget er ikkje urørt, men saman med dei to andre vassdraga som ligg i nærleiken skal dei til saman tena som referanse for samanlikning og friluftsområde. Referansevassdrag omfattar gradienten frå fjord til fjell, og bør vera så naturlege som mogleg.

I St. prp. Nr. 118 (1991- 92) er verneføremålet begrunna slik:

" Departementet er klar over at det er store friluftsliv- og verneinteresser både i Norddalsåna og Hålandselva, og mener at disse utfyller hverandre i stor grad."

Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag

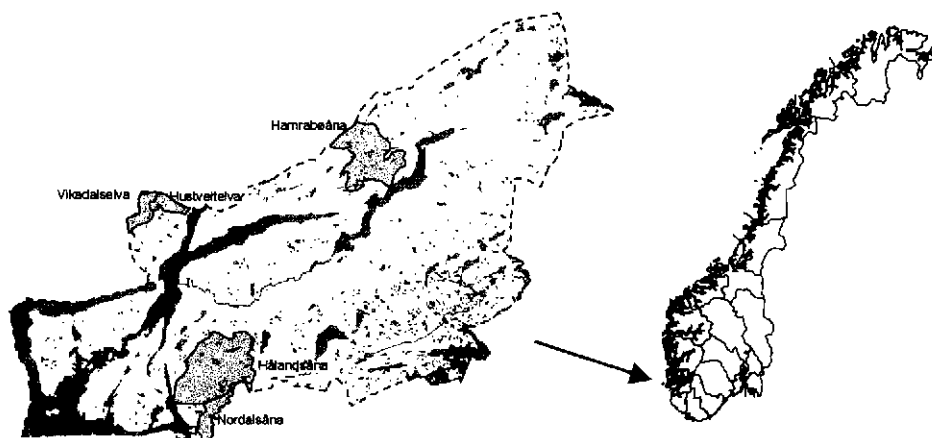
Rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag er gjevne ved kongeleg resolusjon av 10. november 1994, jf. Plan og bygningslova (PBL) av 14. Juni 1985 § 17-1, første ledd. RPR gjeld for vassdrag som er omfatta av Verneplan I-IV. Retningslinjene gjeld for vassdragsbeltet, dvs hovudelver, sideelvar, større bekkar, sjøar og tjern og eit område på inntil 100 meters breidd langs sidene av desse. Dersom det i andre delar av nedbørsfeltet er fagleg dokumenterte verdiar som har innverknad på verneverdiane til vassdraget vert desse områda også råka av RPR.

I RPR vert det vist til " nasjonale mål for forvaltning av vernede vassdrag", som seier at det skal leggjast vekt på å :

- a) unngå inngrep som reduserer verdien for landskapsbilete, friluftsliv, vilt, fisk, kulturminner og kulturmiljø
- b) sikra referanseverdien i dei mest urørte vassdraga
- c) sikra og utvikla friluftsliv- verdien, særleg i område i nærleiken av befolkningskonsentrasjonar
- d) sikra førekomst/ område i nedbørsfeltet som det er fagleg dokumentert har betydning for verneverdien i vassdraga
- e) sikra dei vassdragsnære områda sin verdi for landbruk og reindrift mot nedbygging der desse var ein del av grunnlaget for vernet

1.1 Generell skildring av vassdraget

Det meste av Hålandselva ligg i Suldal kommune i Rogaland, 0.2 km² ligg i Hjelmeland. Vassdraget ligg sør for Sand ved tettstaden Erfjord. I nordaust grensar det mot Suldalslågen og i sør mot Norddalsvassdraget, som og er verna. Nedbørsfeltet er på omlag 59 km². Nattlandsnuten er høgaste punkt i feltet (964 m.o.h.), og elva munnar ut på havnivå i Erfjorden, ved Hålandsosen. Området høyrer til naturgeografisk region 35a og 37b; Fjord og heiområde i Ryfylke (NOU 1991).

1.1.1 Klima

Klimaet er maritimt med årsnedbør på om lag 2000 mm i lågareliggjande strok, og nærare 2500 mm i høgare strok. Middelsestemperaturen for kaldaste månad er om lag 0.4 °C, og omlag 15.3 °C for varmaste månad (Odland og Fremstad 1989).

1.1.2 Inngrepsstatus

Riksveg 13 i frå Sand til Nesvik går gjennom Hålandsosen, sentrum i dalføret. Her er det både kyrkje og butikk med bensinstasjon. På Monane ligg det fotballbane og på same moreneavsetjinga litt lengre oppe i dalen er det eit grustak. Sentrale delar av nedbørsfeltet er sterkt kulturpåverka og det ligg fleire gardsbruk innover hovuddalføret til Natlandsvatnet. Det er 15 gardsbruk i dalføret (1998). Det er opparbeidd 3.5 km landbruksveggar innan vassdraget. Ved Tveitåna er det laga til eit mikrokraftverk. Ved Haugslund, Rørtveit/ Natlandsvatnet, Helgeland, Tveit og Liarstøl er det reguleringsplanar for fritidsbustadar, medan områda ved Fiskelaugsvatnet og Stakksvatnet er eldre hytte- og stølsområde. Ei kraftlinje kryssar nedbørsfeltet like vest for Nattlandsvatnet. (sjå kart 7 over inngrepsfrie område)

Figur 1.1 Hålandselva har sitt utløp i Erfjord ved Hålandsosen, sentrum for dalføret. (Foto: Elin Tjordal Haugen)

1.1.3 Verna vassdrag i kommuneplanen

Hålandsvassdraget er i kommuneplanen regulert til LNF- område. I nedre delar er det avsett område for spreidd bustadbygging, og det er regulert inn 5 hyttefelt i området.

Rikspolitiske retningslinjer (RPR) tilrår å differensiarer forvaltninga av vassdragsbeltet etter registrerte verneverdiar og arealtilstand. Klassane går i frå 1-3 alt etter kor omfattande inngrep det er i området. Dei tre klassane er:

Klasse 1

Kjennemerke- vassdragsbelte i og ved byar og tettstader, som har eller kan få mykje å seia for friluftslivet.

Forvaltning- inngrep som er til skade for pedagogiske verdiar, friluftsverdiar medrekna fiske og framkomsttilhøve i og langs vassstrengen, eller opplevingsverdiar, bør unngåast.

Klasse2

Kjennemerke- vassdragsbelte med moderate inngrep i sjølve vassstrengen, og der nærområda består av utmark, skogbruksområde og jordbruksområde med spreidd busetnad.

Forvaltning- Ein må søkje om å ta vare på hovudtrekka i landskapet. Inngrep som endrar tilhøva i kantvegetasjonen langs vassstrengen og i dei områda som blir oppfatta som ein del av vassdragsnaturen, bør unngåast. Leveområdet for trua plante- og dyreartar og mindre område med store verneverdiar bør få særleg vern.

Klasse 3

Kjennemerke- Vassdragsbelte som er lite påverka av moderne menneskeleg aktivitet, og som difor har stor opplevingsverdi og vitskapeleg verdi.

Forvaltning- Det er svært viktig å ta vare på naturen sitt preg av å vera lite påverka av moderne menneskeleg aktivitet. Alle former for omdisponering av areal i vassdragsbeltet bør unngåast.

Vasskvalitet og naturleg vassføring må haldast oppe så langt som råd er, og ein må freiste å unngå alle former for inngrep som reduserer verdien for vassdraget.

Suldal kommune innførte differensiert forvaltning av verna vassdrag i kommuneplanen 1998- 2010. Nedre delar av vassdragsstrengen er landbruks-, natur- og friluftsområde, klasse 2, medan øvre delar av vassdraget og nedbørsfeltet opp mot fjellet er natur- og friluftsområde, klasse 3. Vassdraget har ingen element av klasse 1.

Som tidlegare nemd gjeld retningslinene 100- meters beltet. I kommuneplanen er klasse 3 området merka av som eit heilt område, i praksis er det berre 100- meters beltet som vert råka av føresegnene om det ikkje er andre verdiar innanfor nedbørsfeltet. Klasse 2 området er berre markert med symbol for vassstrengen, her kan ein leggja på 100- meters sone.

Heile vassdraget er i flg PBL § 20- 4 1. ledd, nr 2 lagt ut til LNF område. I nedre del av vassdraget, klasse 2 området, seier reguleringsføresegnene at spreidd busetjing kan tillatast. I og med at det er lagt ut til LNF- område kan ein ikkje gje nærare føresegner med bindande rettsleg verknad i LNF- området for utbygging som er knytt til stadbunden næring(§20-2, andre ledd bokstav c). Heller ikkje føresegner om 100- meters- beltet langs vassdrag (§ 20-4 andre ledd bokstav a) og f)) vil heimle forbod mot tiltak og anlegg som har direkte tilknytning til tradisjonell landbruksverksemd. Dette inneber at LNF- områda ikkje regulerer fysiske tiltak som har samanheng med vanleg landbruksverksemd, m.a. landbruksbygg, landbruks-/ skogsveggar, masseuttak til husbehov og liknande. Derimot vil byggje- og anleggstiltak som ikkje er i ledd i stadbunden næring, i utgangspunktet vere i strid med planen og dermed vera forbode. Verksemd som har samanheng med landbruk, natur og friluftsliv er regulert av sektorlovgjevinga. I dei fleste tilfelle vil det ikkje vere konflikt mellom landbruks-, natur- og friluftsiinteresser.

1.2 Arealopplysningar

Vassdraget har eit nedbørsfelt på om lag 59 km² (NOU 1991), og areala fordelar seg slik:

Jordbruksareal	2,6 km ²
Viktig skog	20 km ²
Anna skog	17 km ²
Plantefelt	1 km ²
Vatn	1,7 km ²
Fjell og anna areal	16,7 km ²

1.3 Hydrologiske opplysningar

Nattlandsvatnet ligg sentralt i nedbørsfeltet (294 m.o.h), og er utløp for Nattlandsåna og Budalsåna. Budalsåna drenerer nordaustlege delar av feltet, der det største vatnet er Budalsvatnet, og Nattlandsåna drenerer ei rekkje små vatn i aust og søraust, der Staksvatnet er det største. Nattlandsnuten, 694 m.o.h., er den høgaste toppen i nedbørsfeltet og ruvar sentralt i dette delnedbørsfeltet. I frå Nattlandsvatn følgjer hovudvassdraget Hålandsdalen ned mot fjorden. Tveitåna er det største sidevassdraget på denne strekninga, og drenerer fleire små og mellomstore vatn der Fiskelaugvatnet er det største.

Tabell 1.1 Oversyn over dei største vatna i nedbørsfeltet til Hålandselva

Vatn	m.o.h	Areal
Nattlandsvatnet	294	0,5 km ²
Budalsvatnet	400	0,4 km ²
Staksvatnet	564	0,2 km ²
Fiskelaugvatnet	624	0,4 km ²
Skardavatnet	783	0,2 km ²

2 PROSESSAR OG FORMER DANNA AV IS OG VATN

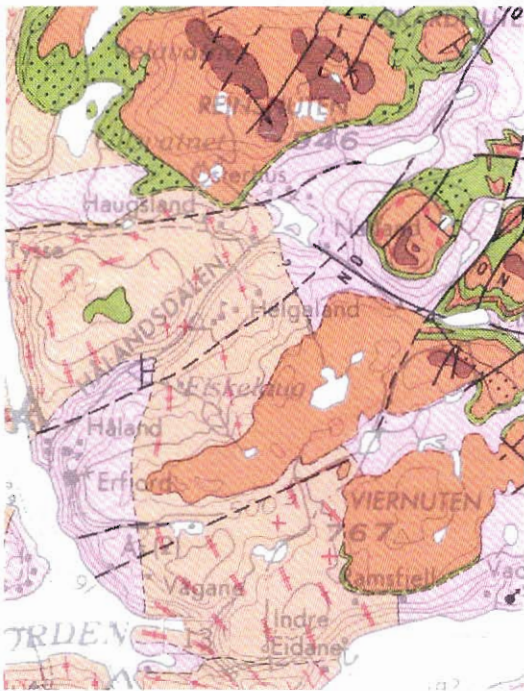
2.1 Vassdragselement

Elva går nedover Hålandsdalen i grovt materiale og i fast fjell (Soldal og Sulebak 1991). Ved nedre del av elva er det ein del lausmassar, men områda er små, og det er ikkje observert spesielle fluviale former. Det er og lite rasaktivitet langs fjellsidene i vassdraget.

2.2 Geofaglege element

2.2.1 Berggrunnsgeologi

Hålandsvassdraget ligg i grensesona mellom grunnfjellsområdet og den kaledonske fjellkjedesona (Pallesen og Hauge 1984). Det meste av vassdraget består av grunnfjell av prekambriske bergartar (Sigmond 1978). Granitten kan vera massiv eller foliert , og gneisen er udifferensiert. Over dette er det eit belte med kambro- ordovicisk metamorfe pelittiske bergartar, som gjer seg synlege i svart og grå fylitt. Desse lokalitetane finst i fjellet søraust og nordaust for Reinsnuten og Natlandsnuten. I desse områda finst det og enkelte innslag av dacittisk tuff i kvartsglimmerskiferen. Dei høgaste partia er prega av kaledonske overskjøvne kompleks, truleg i frå prekambrium. Desse består av udifferensiert gneiss og charnockittiske bergartar.

Figur 2.1 Hålandsvassdraget ligg i grensesona mellom det sørnorske grunnfjellsområdet og den kaledonske fjellkjedesona. Mellom desse laga, ved Reinsnuten og Natlandsnuten finn ein eit belte med kambro- ordoviciske bergartar.

2.2.2 Geomorfologi

I grunnfjellsområda både nord og aust for Hålandsdalen er landskapet kupert med små kollar. Fjella her ligg på 600-700 m.o.h (Pallesen og Hauge 1984). Sjølve Hålandsdalen ligg attmed ei forkastningssone som går nordaust- sørvest, og er skarpt nedskoren (Rye m. fl 1991). Natlandsvatnet ligg i kryssningspunktet mellom denne forkastningssona, og ei forkastningssone som følger ned Natlandsdalen. I områda med fylitt er det større kontrastar i landskapet. Fylitten forvitrar lett og bryt seg ut i landskapet som hylleforma brattskrentar.

2.2.3 Kwartærgeologi

Hålandsdalen strekkjer seg 7 km oppover mot Natlandsvatn. På begge sider av dalen kan ein spora laterale morenar 600-700 m.o.h. (Anundsen 1972). Morenen på den søraustlege sida av dalen kan relaterast direkte til Ra- morenen i Jøsenfjorden. På nord-vest sida av dalen er det ein rygg som kan følgjast mot nord til Sørhusdalen. Det brattaste området i dalen finst ved munningen mot Erfjord der isbreen spylte ut i fjorden. Ved Hålandsosen ligg det ein terrasserest ca 10 m.o.h. (Rye m.fl 1991). Omlag 700-800 m nordaust for elveosen, ved Trehaug, ligg det ein glasifluvial terasserest ca 30 m.o.h.. Mellom Træhaug og Svinamoen er det ein innsnevring av dalen, og der ligg det ei frontavsetjing med sorterte og grove sediment. Bak frontavsetjinga ligg det glasifluvialt materiale, overflata på denne avsetjinga ligg 50 m.o.h på det høgaste. Det har vore ein del erosjon i denne avsetjinga i postglasial tid. Avsetjinga er eit delta med tydelige skrå- og topplag, og dette syner at havet har stått opp til denne. Marin grense vert er sett til 70 m.o.h..

På nordsida av Reinsnuten- Slotaskardnuten er det fleire nunatak morenar, som truleg høyrer til Ra-understeget. I forsenkingane rundt Natlandsvatn er det mykje lausmassar, dels morenar og dels glasifluvialt/ fluvialt materiale (Anundsen 1972). Ellers er det mykje rasmateriale i dalsidene, men det er tydeleg at rasprosessane ikkje er aktive.

2.3 Utvalde delområde

Gjennom ei fylkesomfattande kvartærgeologisk undersøking vart det funne ein urørt morenerygg i frå Yngre-Dryas på sør-aust sida av Hålandsdalen (Anundsen og Sollie 1987). Det er til dels 3 parallele ryggar som er opptil 20 m høge. Morenen utgjer ein sidemorene til ein dalbre i Hålandsdalen. Moreneryggen kan følgjast i frå Osberget til Lomatjønn. Lengst i aust bøyer den av mot sør og sør-vest, og går tilbake til fjorden i vest på sørsida av fjellpartiet. Fjellpartiet ved Osberget har derfor så vidt stukke opp over isdekket. Fronten på breen må ha vore nokre km lenger vest. Endemorenen ved munninga av Erfjord markerar derfor sannsynlegvis fronten av breen. Morenen er derfor av Yngre-Dryas alder. Morene er ein av dei vakraste sidemorenane i fylket.

Figur 2.2 Morenerygg i frå Yngre Dryas på sør- aust sida av Hålandsdalen. Morenen utgjer ein sidemorene til ein dalbre i Hålandsdalen. (Foto: Elin Tjordal Haugen)

2.4 Verdiklassifisering av delområde

Nr	Navn delområde	Objekt	Grad	Hovudkriterier					Støttekriterier			
				Urørt	Historisk-dokument	Mang-fald	Typisk	Sjeldan	Sårbar	Del av system	Forsk-ning	Pedago-gisk
1	Osberget	Morene	***	*	*		*		*			*
2	Nattlands-vatn	Laus-massar	*				*			*		
3	Svinamoen	Frontav-setting	*				*			*		
4	Træhaug	Terrasse-rest	*				*			*		
5	Hålands-osen	Terrasse-rest	*				*			*		

3 BIOLOGISK MANGFALD

3.1 Vasskvalitet

Det er ikkje funne dokumentert informasjon om vasskvalitet i Hålandsåna.

3.2 Ferskvassbiologi

Ferskvassbiologiske undersøkelser vart utført av Universitetet i Bergen av Raddum og Fjellheim (1990).

I dei undersøkte områda indikera substratet gode forhold. Det vart registrert 46 artar/ grupper av vertebratar. Av planktoniske krepsdyr vart det funne 8 artar, medan kun 2 artar av hjuldyr. Blant krepsdyra dominerte *Bosmina sp.*, *Diaphanosoma sp.* og *Cyclops sp.*, *Daphnia sp.* vart kun funnen på ein lokalitet.

Det vart funne 3 døgnflueartar i vassdraget, då for det meste *Baetis rhodani*. Ein sjelden art for Rogaland, *Baetis fuscatus*, vart og funnen.

Av steinfluer og vårfluer var det 7 artar av kvar, og alle desse var vanlege. Blant steinfluene dominerte *Leuctra sp.*, medan *Rhyacophila nubila* var vanlegast blant vårfluene.

Det vart og funne flatmarken *Otomesostoma auditivum* og krepsdyret *Gammarus zaddachi*.

Hålandselva har ein surhets indeks på 0.78 som vert rekna som ein bra verdi i forhold til lokaliseringa til området.

3.3 Fisk

I Hålandsvassdraget er det registrert innlandsaure, sjøaure og laks.

Stavanger og Rogaland Jeger og Fiskeforening (SRJF 90, 96) har drive eit stort kultiveringsarbeid i Hålandselva for å få til ei god lakseelv. Før SRJF starta sine kultiveringstiltak vart laksen stoppa av eit lite kraftverk ved Hålandsosen, slik at den ikkje fekk gå oppover for å gyte. Sidan 1972 har foreininga sprengt vekk hindringane i området ved dei to nedste fossane, bygd to laksetrappar og lagt om til eit nytt løp i Lensmannsfossen for å betra forholda for laksen. Det er og bygd standplassar for laks og yngel ved hjelp av fleire tersklar oppover elva. Foreininga sette tidlegare ut 40.000- 80.000 yngel årleg. I den seinare tid er det utarbeida ein kultiveringsplan for vassdraget med målsetjing å auka

lakseproduksjonen i øvre delar av elva. Laksen kan, ved gunstige forhold gå opp til Åbø, men vanlegvis er det problem med å passera fossen lenger nede i elva (Persson og Enge 1992). I 1990 vart det flytta gytelaks opp til Åbø, men det er uvisst om dette har nok effekt (Persson 1993). Den laks/sjøaureførande strekninga er no 6 km med gode forhold for gyting og oppvekst.

Sidan 1979 har det vore ein årleg fangst på 300-400 kg laks med gjennomsnittsvekt på 3.4-5.5 kg. Sjøaurefangsten er relativt liten, i perioden 1969- 82 var det frå 13- 52 kg totalt (Lien 1991).

Vassdraget har mange vatn med areal på mellom 20- 100 hektar, og mange mindre. Vatna er fordelt på høgdenivået 300-900 m.o.h. Det er ikkje føreteke særlege undersøkingar av vatna i nedbørsfeltet anna enn det som er vist i Tabell 3.1.

Tabell 3.1 Oversyn over fiskevatn i Hålandsvassdraget

Vatn	Bestandsstatus	Gyteforhold	Kvalitet	Litteratur
Staksvatnet	Ukjent	Gode	Ukjent	(Lien 1991)
Fiskelaugvatnet	Oppretthalden	Tilstrekkeleg	Uvanleg fin	(Lien 1991)
Natlandsvatnet	Tett	Gode	Middels	
Budalsvatnet	Ukjent			
Skardavatnet	Ukjent			
Frøkjedalsvatnet	Overbefolka	Gode	Middels	pers medd

3.4 Vegetasjon, botanikk og naturtypar.

Botaniske undersøkingar vart gjort i samband med verneplan IV (Odland og Fremstad 1989).

Hålandsvassdraget ligg i eit utprega oseanisk område med milde vintrar og fuktig klima. Middelterperaturen for kaldaste månad ligg på 0.4 °C, og årsnedbøren er omlag 2000 mm.

Vassdraget kan delast inn i 4 vertikale vegetasjonssoner. Frå 0-250 m.o.h. finn ein den sørboreale sona med varmekjære artar som eik, hassel, svartor, ask, platanlønn, raggtelg og vivendel. Mellom 250 og 500 m.o.h. finnes mellomboreal sone med bjørk og furu som viktigaste treslag. Her inngår og artar som trollhegg, maigull og trollurt. Gråor er sjeldan i området, men små bestandar er registrert ved 400 m.o.h. Den subalpine eller nordboreale regionen går opp til skoggrensa som i søreksponte liar går opp til ca 750 m.o.h. Denne sona er dominert av bjørkeskog, men furuskog finst opp til nærare 600 m. Her inngår spreidde innslag av fjellplanter som sølvvier, lappvier, rosenrot, rypebær og dvergbjørk. Fjellvegetasjonen høyrer til den lågalpine regionen, og består for det meste av lynchhei, fukthei og myr.

Det er i alt registrert 273 karplanter i området. Vegetasjonen er karakterisert ved eit markert innslag av vanlege kystplanter, men det er og funne artar som har stor plantegeografisk interesse. Hinnebregne, raggtelg, heiblåfjær og vivendel ligg her ved sine innergrenser. Strengstarr er ein austleg art som har si vestlege grense her. På glimmerskiferen er det funne ein del artar som er meir kravfulle, som raudsildre, bergfrue, flekkmure og fjelltistel. Total floraliste er gitt i vedlegget.

**Tabell 3.2 Vegetasjonstypar som er registrert i Hålandsvassdraget (Odland og Fremstad 1989).
Klassifisering etter Fremstad og Elven**

Skogsvegetasjon	A3c	Røsslyng- blokkebærskog, kyst- type
	A3d	Fuktskog
	A4b	Blåbær- skrubbær- skog
	A5b	Småbregne- skrubbær- bjørkeskog
	A5c	Småbregne- fjell- bjørkeskog
	B1	Lågurtbjørkeskog
	C1b	Storbregnebjørkeskog
	C3b	Gråor- heggeskog, beita utformingar med sølvbunke
	D7a	Svartor- askeskog
	D2a	Lågurt- edellauvskog
Eng og heivegetasjon	H1	Tørr kystlynghei
	H2	Fuktig kystlynghei
	G2	Kalkfattig fukteng
	G1	Kalkfattig tørreng
Myrvegetasjon	L	Intermediære myrar
	K3	Fattig- fastmattemyr
	J	Ombrotrof myr
Vassvegetasjon	P3	Flytebladvegetasjon
	P1	Brasmegras og botnegras
	P4	Krypsiv og flotgras
	O3b	Flaskestarr
	O3a	Elvesnelle
Fjellvegetasjon	T4	Museøresnøleie
	R1c	Greplyng- gråmosehei
	S1b	Røsslynghei
	S6a	Fattige vierkratt
	T1	Finnskjegg- grassnøleier med mykje bjønnskjegg

3.5 Vilt

Opplysningar om viltet er henta i frå viltkartet til Suldal kommune som vart revidert i 1998 (Suldal kommune 1998). Viltobs delen av dette kartet inneheld informasjon om truga og sårbare artar etter den norsk raudlista, andre artar med spesiell kommunal/ regional verdi og viktige område for hjortevilt.

I Hålandsvassdraget finst det store stammar av både hjort og elg. Det er registrert trekkveggar i den sørlege delen av området som går aust- vest. Elgen held seg på den sørlege sida av Hålandsdalen, med vinterområde like sør for vassdraget, og hjorten held seg på nordsida av dalen. Det er også mindre stammar av rådyr i området.

Området har fleire fine småvatn med svartand og smålom. Fjellvåken er ikkje nok uvanleg syn, då den hekkar i fleire av dei bratte skrentane og fjellhyllene. Hubroen likar seg og i område med knausar og hyller. Det er registrert dvergfolk i området.

Orrfuglen er vanleg og det er registrert fleire spelplassar i nærleiken av Natlandsvatnet. Storfugl synes det å vera litt mindre av. Av anna småvilt så er det både lirype og hare. Det er og observert gaupe på vandring gjennom området.

3.5.1 Utvalde delområde

Toralf Tysse undersøkte vassdraget i 1997 for å kartleggja verdifulle biotopar for fugl i området (T. Tysse u. publ). I dette arbeidet vart det registrert 65 artar, og dette syner at det er stor spennvidde i fuglefaunaen. Det var derimot ikkje så mange spesielt verdifulle område. Dei områda som vert nemnd er delvis basert på ornitologiske verdiar- dels ut i frå reine biotopvurderingar.

2. *Nattlandsvatnet*

Vatnet har truleg funksjon som eit viktig raste - og hekkeområde for ender og vaderar.

3. *Fiskelaugvatnet*

Eit vatn med kvalitetar for vaderar, ender og lom. Truleg er det eit viktig beite- og hekkeområde.

4. *Tjørn, Haugslund*

Næringsrik tjørn i kulturlandskapet. Enkeltbekkasin og rødstilk hekkar truleg. Typisk andetjørn, men ingen ender registrert. Viktig naturtype for det biologiske mangfaldet.

5. *Tjørn, Østerhus.*

Næringsrik tjørn i kulturlandskapet. Ingen våtmarksartar er registrert, men enkeltbekkasin og gressender er potensielle hekkefuglar.

6. *Småvatn aust for Fiskelaugsvatnet.*

Småvatn og tjørner med rik vassvegetasjon. Estetisk verdifullt kulturlandskap. Rødstilk, kvinand og sivspurv er registrert.

7. *Li- sida aust for Helgeland.*

Skogområde med blandingsskog. Ein del eldre og store tre, spesielt gran, furu og osp. Truleg fungerer heile området som ein viktig del av eit kvitryggspett territorium. Trekrypar er registrert. Uthogging av den eldste skogen her vil kunna medføra at kvitryggspetten forsvinn.

8. *Eikeskog på vestsida av Hålandsdalen.*

På vestsida av Hålandselva er det eit relativt stort samanhengande skogsområde dominert av eik. Det er ein relativt rik spurvefugl fauna som er knytt til skogen.

9. *Furuskog på vestsida av Hålandsdalen.*

Gammal furuskog med innslag av bjørk i eit topografisk spanande område. Rødstjert er observert, ein typisk storfugl lokalitet og mykje spor etter hjort.

10. *Hubro i Trolledalen.*

Registrering av gulpeboller frå hubro indikerar at lokaliteten framleis har ein funksjon for arten. I følgje lokalbefolkninga skal dette vera eit typisk ropeområde. Det finst truleg reirplass i sjølve juvet.

11. *Hubro i Frøkjedalen*

Området Frøkjedalen- Nattlandsstølen vert vurdert som eit klassisk hekkeområde for arten.

12. *Rovfugl i Budalen*

Potensielt verdifullt område for hekkande rovfugl. Tårnfalk og fjellvåk er registrert, jaktfalken kan og hekka her.

13. *Lauvåsen og Hålandsstølen*

Verdifullt område med myr, småvatn og fukthei. Rødstilk og heilo hekkar her. Mange potensielle hekkeplassar for smålom.

Figur 3.1 Næringsrik tjørn på Hausland. (Foto: Elin Tjordal Haugen)

3.6 Nøkkelbiotopar

”Siste sjanse” utarbeidde i 1998 ein rapport om nøkkelbiotopar i Suldal kommune (Gaarder og Haugan 1998). Nøkkelbiotopar vert definert som område som er særleg viktig for bevaring av det biologiske mangfaldet fordi det inneheld naturtypar, nøkkelelement eller artar som er sjeldne i landskapet. I Hålandsvassdraget fann dei to område med særskilde verdiar.

8. *Hålandsdalen nordre del*

Dette området ligg midtveis i Hålandsdalen og består av ei ur- og edellauvskogsdominert sone på nordvestsida av Hålandselva. Det dominerande naturmiljøet i skogen er alm lindeskog/ lågurtskog og open blokkmark. Landskapet er sterkt prega av tidlegare tidars bruk, og det er framleis att del opne, men gjengrodde slåtteenger i området. Ein finn mange kydlestuvar av ask, men ogsp av alm , lind og eik. Det som gjer kydlestuvane særleg verdifulle er at ei rekkje signalartar er knytta til desse.

Tabell 3.3 Oversikt over artar funne i Hålandsdalen vest for Tveit (Gaarder og Haugan 1998).

Organisme gruppe	Art		Trusselstatus
Karplanter	<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Lundgrønaks	
	<i>Circaea intermedia</i>	Mellomtrollurt	
	<i>Polystichum aculeatum</i>	Falkbregne	
	<i>Roegneria canina</i>	Hundekveke	
	<i>Stachys sylvatica</i>	Skogsvinerot	
Lav	<i>Biatorella monastoriensis</i>		
	<i>Gyalecta flotowii</i>		
	<i>Gyalecta truncigena</i>		
	<i>Leptogium cyanensces</i>	Blyhinnelev	
	<i>Normandina pulchella</i>	Muslinglav	
	<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lungenever	
	<i>L. virens</i>	Kystnever	
	<i>Nephorma laevigatum</i>	Kystvrenge	
	<i>N. resipunatum</i>	Lodnevrenge	
	<i>Pannaria conoplea</i>	Gryfjiltlav	
	<i>P. cf. miditerranea</i>	Olivenlav	
	<i>P. rubiginosa</i>	Kystfjiltlav	
	<i>P. sampatana</i>	Kastanjelav	V+
	<i>Peltigera collina</i>	Kystårenever	
	<i>Schismatomma umbrinum</i>		
	<i>Sclerpphora nivea</i>	Bleikdoggnål	
	<i>Sticta fuliginosa</i>	Rund porelav	
	<i>S. limbata</i>	Gryporelav	
	<i>S. Sylvatica</i>	Bukt porelav	
<i>Thelotrema lepadinum</i>			
Sopp	<i>Hygrocybe cantharellus</i>	Kantarellvokssopp	
	<i>Phellinus ferruginosus</i>	Rustkjuke	V+

8. Hålandsdalen søndre del

Området består av ei bratt, edellauvskogdominert li side. Naturtypen er alm- lindeskog med noko varierende fuktighet, open blokkmark og litt lauvdominert sumpskog. Området har til dels grovvokst og velutvikla edellauvskog med stor biologisk verdi, særleg grov lind og ask. Dei grove og hole edellauvtrea er viktigaste nøkkelementa i området. I tillegg var det mykje steinblokker som og er godt eigna vekseplass for lavartar som er knytta til lungeneversamfunnet. Nedst i lokaliteten er det eit bekkedrag i ei grunn kløft med innslag av svartorsumpskog, dette er relativt sjeldan i kommunen.

Tabell 3.4 Oversyn over artar funne i området sør for Skipet i Hålandsdalen (Gaarder og Haugan 1998).

Organismegruppe	Art		Trusselstatus
Karplanter	<i>Brachypodium sylvaticum</i>	Lundgrønaks	
	<i>Circaea intermedia</i>	Mellomtrollurt	
	<i>Epipactis helleborine</i>	Breiflangre	
	<i>Galium odoratum</i>	Myske	
	<i>Polystichum aculeatum</i>	Falkbregne	
Moser	<i>Apometzgeria bubescens</i>	Skjerfrose	
Lav	<i>Biatorella monastoriensis</i>		
	<i>Degelia plumbea</i>	Vanlig blåfiltlav	
	<i>Gyalecta flotowii</i>		
	<i>Leptogium cochleatum</i>		E
	<i>L. cyanescens</i>	Blyhinnelev	
	<i>Lobaria amplissima</i>	Sølvnever	
	<i>L. pulmonaria</i>	Lungenever	
	<i>L. virens</i>	Kystnever	
	<i>Menegazzia terebrata</i>	Skoddelav	V+
	<i>Nephroma ssp.</i>	Vreng- artar	
	<i>Normandina pulchella</i>	Muslinglav	
	<i>Pannaria conoplea</i>	Gryfiltlav	
	<i>P. ignobilis</i>	Skorpefiltlav	V+
	<i>P. sampaina</i>	Kastanjelav	V+
	<i>Sclerophhora nivea</i>	Bleikdoggnål	
	<i>Sticta fuliginosa</i>	Rund porelav	
	<i>S. sylvatica</i>	Bukt porelav	
	<i>Thelotrema lepadinum</i>		
	<i>Thelopsis rubella</i>		

3.7 Verdigradering av delområde

Nr	Navn delområde	Objekt	Grad	Hovudkriterier				Støttekriterier			
				Urørt	Sårbar	Sjeldan	Variasjon Mangfald	Biologiskfu nksjon	Areal - størrelse	Forsk ning	Pedago gisk
1	Hålandselva	Laks, sjøaure	**		*		*	*			
2	Nattlands- vatnet	Hekke- område	*				*	*			
3	Fiskelaugs- vatnet	Beite, hekkeomr.	*				*	*			
4	Haugslan	Hekkeomr	**		*		*	*			
5	Østerhus	Hekkeomr.	**	*			*	*			
6	Fiskelaugs- vatnet	Kultur- landskap	**	*			*				
7	Helgeland	Blandings- skog	***		*		*	*			
8	Hålandsdalen	Eikeskog	***		*	*	*	*			*
9	Hålandsdalen	Furuskog	*				*	*			
10	Trolledalen	Hekkeomr	**		*		*	*			
11	Frøkjedalen	Hekkeomr	**		*		*	*			
12	Budalen	Hekkeomr	**		*		*	*			
13	Lauvåsen	Hekkeomr	*					*			
14	Tveit	Hagemarks- skog	**		*		*				
15	Rørtveit	Kultur- landskap	**		*		*				
16	Natland	Kultur- landskap	**		*		*				

4 LANDSKAPSBILETE

4.1 Landskapsregion og særpreg

Hålandsvassdraget ligg i grenseskillet mellom Fjordlandskapet og dal- og heilandskapet. Dette gjer at vassdraget har mange naturkvalitetar. I rapporten "Vakre landskap i Rogaland" vert landskapet i indre Erfjord slått fast til å ha høg landskapsverdi med stor fylkesinteresse (Hettervik 1996).

"Indre Erfjord og Tyssefjorden er et kupert og variert fjordlandskap, hvor fjell og fjord gir en god romvirkning. Fjellet går for det meste rett ned i sjøen, og gir fjordopplevelsen kontrast og spenning. Særlig markert er dette i den trange og ville Tyssefjorden. I kontrast til det bratte og skogkledde fjordlandskapet ligger det flate og åpne jordbrukslandskapet på Erøy, samt det gamle handelsstedet ved Hålandsosen. Her renner den vernede Hålandselva ut og gir liv i landskapet. Innerst i Tyssefjorden ligger det også et særpregt kulturlandskapsområde i tilknytning til noen gårdsbruk."

4.2 Kulturlandskap

Landbruket har lenge vore med å prega landskapet i Hålandsvassdraget. I nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap (FM-MVA 1994) er både Hausland (3), Rørtveit (5) og Natland (4) nemnt. På Hausland og Østerhus (6) finn ein små tjørner med rik vegetasjon, medan ein finn hagemarksskog med kydlestuvar på Tveit (2) Natland (3) og Rørtveit (5).

Figur 4.1 Nattlandsvatn med Nattlandsnuten i bakgrunnen.(Foto: Rune Roalkvam)

4.3 Verdigradering av delområde

Nr	Navn delområde	Objekt	Grad	Hovudkriterier				Støttekriterier			
				Heilskap	Inntrykksstyrke	Variasjon	Sårbar	Urørt	Sjeldan/Særpreg	Typisk	Historisk dokument
1	Erfjord	Fjord	**	*		*					
2	Tveit	Kulturlandskap	*	*		*					
3	Natland	Kulturlandskap	*	*		*					
4	Haugslund	Kulturlandskap	*	*		*					
5	Rørtveit	Kulturlandskap	*	*		*					
6	Østerhus	Kulturlandskap	*	*		*					
7	Osberg	Kvartærgeologi	***	*	*			*	*		*

5 FRILUFTSLIV

4.4 Friluftsområde

I Erfjord bygdebok kan ein lesa at det har vore stor ferdsel av turistar både om påske og om sommaren i Natlandsheia. Denne hei ligg like ved Suldalsheia, og det var mykje kontakt mellom Erfjord og Suldal.

Områda ved Haugslund (1), Fiskelaugsvatnet (4) og Natlandsnuten (2) er alle registrert som verneverdige turområde av Regionplanrådet for Ryfylke (1978). Området ved Haugslund og Fiskelaugsvatnet vert for det meste nytta av lokale medan naturområdet nord-aust for Natlandsnuten grensar til hytte og skiutfartsområdet ved Mosvatnet. Området er eit viktig nærutfartsområde for Suldal og til dels Hjelmeland (Fleirbruksplan for Mosvatn- Området 1995). Det ligg til rette for ei vid bruk av dette området, og er eit viktig møtepunkt både for friluftsliv, reiseliv og idrett. Det er eit rikt turstinnett, og eit variert løypenett vinterstid. Fleire av desse løypene går innover Natlandsheia. Friluftsliv er dessutan ein aktivitet som er knytt til både reiselivet og jakt / fiske.

På Moane i Hålandsdalen er det opparbeidd idrettsplass (3)

4.5 Hytter, stinett

Stavanger Turistforening gav i 1993 ut årbok om Suldal (Stavanger Turistforening 1993). I denne boka vert dei fleste turområde og løyper i kommunen beskrive:

A. Hålandsdalen

Halvvegs opp Hålandsdalen er det laga ein tursti som går på ein liten bit av den gamle vegen opp Hålandsdalen. Vegen startar ved Kleiva og sluttar ved Rondehaug, der den går inn på den nye. Her finn ein godt døme på korleis ein i eldre tider hadde namn på kvar stein og kolle.

B. Natland- Frøkjedalen- Natlandsnuten

Frå Natlandsgardane følgjer stien skogsbilveg opp til Natlandsstølen og svingar vidare innover Frøkjedalen. Om ein vil ta bilen med seg til Natlandsstølen kostar dette 50 kr i bompengar. Det er tilrettelagt for parkering der. Ved Frøkjedalen kan ein om ein vil gå til Mosvatnet eller leggja turen opp til Natlandsnuten (964m.o.h.). I frå toppen her kan ein sjå utover mot havet eller innover mot heia.

C. Natland- Erøystølen- Fiskelaugsvatnet.

Det er stor interesse for hytter i dette området då terrenget er variert og familievennleg. Det er regulert inn 54 hytter i vassdraget, og grensar som tidlegare nemnd til eit større hytteområde ved Gullingen. Det er også regulert eit hytteområde på Fjellberg i aust. Bruken av desse hyttene er både regional og lokal.

4.6 Naturturisme

Det er ikkje tilrettelagt for naturturisme i sjølve vassdraget.

4.7 Jakt og fiske

Stavanger og Rogaland Jeger- og Fiskeforening har lagt ned ein betydeleg innsats for å forbetra Hålandselva som lakse elv. Elva er open for alle som er interessert i å fiska etter laks og sjø aure. Elva vert bruka av lokalbefolkningen og folk i frå mange andre regionar i fylket (SRJF 1996). Kortprisen ligg på 60 kr. pr. døger og grunneigarane har økonomisk utbytte av kortsalget. Hålandselva er ein av SRJF sine mest populære elvar. Fangsttala dei siste åra har vore på 300- 600 kg (SRJF 1990).

Det er ikkje kjent i kva omfang fiske i vatna ligg på.

Det er mogleg å jakta både hjort og rådyr i området. Minstearealet for hjort er 1500 daa, og for rådyr er det 1000daa. I vassdraget samla er det i 1998 gitt fellingstilatelse på 11 hjort og 17 rådyr. Det vert også jakta rype.

4.8 Verdigradering av delområde

Nr	Navn delområde	Objekt	Grad	Hovudkriterier				Støtekriterier		
				Urørt	Oppleving	Eigna	Bruken i dag	Tilgjengeleg	Naturkvalitet	Kulturkvalitet
1	Haugslund	Turomr.	*					*		
2	Mosvatn	Turomr.	**			*	*	*		
3	Moane	Idrett	*					*		*
4	Nattland høghei	Turomr.	*					*		

5 KULTURMINNE

5.1 Kulturminne i Hålandsvassdraget

Kulturminne i Suldal er registrert i samband med SEFRAK- registreringa i kommunen som vart ferdig i 1992. Dette er ei registrering av faste kulturminne, som er jordfaste, og ikkj erørlege spor etter menneskeleg verksemd i frå forhistortsorisk tid og mellomalderen (dvs. frå før 1536). Kulturminne i frå oldtid og mellomalder, det vil seia før reformasjonen utgjer ei eiga gruppe med nemninga fornminne. Fornminne er automatisk freda etter kulturminnelova.

I samband med SEFRAK- registreringa er det utarbeida ein rapport- *Verneverdige hus i Suldal- Ein rapport om registrering av faste kulturminne i Suldal* (Ryfylkemuseet 1996). Rapporten har for det meste konsentrert seg om hus og registret er samla i ein database.

Tabell 5.1 Oversyn over hus i Hålandsvassdraget som er registret under SEFRAK- arbeidet.

Krets	Løpe nummer	Objekt	Stad	Status
18	1	Våningshus	Håland, Erfjord	
18	2	Våningshus	Håland, Erfjord	Museum, Hårnabua
18	3	Våningshus	Håland, Erfjord	Museum, Malenehuset
18	4	Våningshus	Håland, Erfjord	
18	5	Våningshus	Sørbø	
18	6	Høsehus	Sørbø	
18	7	Eldhus	Sørbø	
18	8	Driftsbygning	Sørbø	
19	1	Driftsbygning	Tveit, Erfjord	
19	2	Kvernhus	Tveit, Stølsbekken	
19	3	Våningshus	Tveit " Tveitebøen"	
19	4	Driftsbygning	Tveitebøen, Erfjord	
19	5	Våningshus	Tveit, Oppistova	
19	6	Våningshus	Maribu	
19	7	Eldhus	Maribu, Erfjord	
19	8	Skulehus	Tveit, Erfjord	
19	9	Våningshus	Lierstøl, Erfjord	
19	10	Driftsbygning	Lierstøl	
19	11	Våningshus	Hausland	
19	12	Våningshus	Natland, Jentehuse	
19	13	Våningshus	Natland, Erfjord	
19	14	Eldhus	Natland, Erfjord	
19	15	Våningshus	Østerhus	
19	16	Våningshus	Østerhus	
19	17	Driftsbygning	Østerhus	
19	18	Våningshus	Rørtveit	

5.2 Andre kulturminne.

Kulturavdelinga ved Regionalplankontoret har oversyn over registrerte forminne i Hålandsvassdraget

Det er enno vister etter ein **øydegard** på Frøkjedalen som ligg nordaust i frå Natlandsgardane. Garden høyrde til Natland før 1840, men seinare vart det i eige av suldølar. No består området av ei ny hytte, 4 eldre stølshus, ein oval haug og ei hustuft.

Ved Håland er det funne ei **rundrøys**. Røysa er sannsynleg er ei gravrøys då det er funne eit sverd der. På Tveit er det også funne ei gravrøys. Denne vart fjerna i 1950- åra, og det vart då funne ein pilspiss. På Haugslund vart det funne ein steinhaug og på botn av denne var det nokre større oppmurte steinar. Eit gammalt sagn seier " at det skulle ha stått ei kiste med pengeskrin oppi røysa".

På Natland ved Litlastortorvbakken er det funne eit firkanta klebersteinskar som truleg er i frå **oldtida**.

5.3 Utvalde delområde og objekt

" Malenehuset" på Håland er tidfesta til 1775- 1800, men kan og vera eldre. Heile huset er rosemåla og vert kalla " Målarstova". Huset har vorte brukt som tingstove tidlegare. Stova står i eit tun der det og er ein større hovudbygning, Håmannsbua, og ei røykstove. Heile dette tunet under tilsyn av Ryfylkemuseet, og er no museum. Området er i Fylkesplanen for kulturminne 1989 foreslått som spesialområde.

Tveit har det rikaste miljø med kulturminne vassdraget. Der er det eit våningshus, to driftsbygningar, eit kvennhus og skulehus. I Budalen er Holestølen foreslått verna som museum etter Fylkesplanen for

kulturminne 1989. Heislåttområde ved Natlandsnuten- Stakksvatnet er også foreslått verna. Under dette område høyrer

- a- Himmelstiløa, under Natlandsnuten- lafta delvis nedfallen
- b- Skaraløa, Skarene- reisverk- dårleg stand
- c- Ytre Skaraløa, under Natlandsnuten- lafta nedfallen
- d- Skaraløa, under Natlandsnuten- lafta, nedfallen
- e- Brømdalsløa, lafta, dårleg stand
- f- Skuteløa, Natlandsstølen- Håvarsvatn, lafta, delvis nedfallen. Innskore 1844 og 1846
- g- Grasnsløa, Stakksvatnet, Natland, lafta, nedfallen
- h- Sokkaliløa, Stakksvatn, lafta, nedfallen
- i- Bjørnestølløa, tuft
- j- Skaraløa, Skarene, delvis nedfallen
- k- Naust, Stakksvatn, nedfallen

Erfjord kyrkje i Hålandsosen er under tilsyn av Riksantikvaren. Kyrkja er oppført i 1877, og nyleg restaurert.

6 LANDBRUK

6.1 Busetjing

Det er 15 bruk i vassdraget. Desse er finn ein i tilknytning til dalføret i frå i frå Hålandsosen til Natlandsvatnet

6.2 Produksjon- næringsgrunnlag

Dei fleste bruka i vassdraget driv med mjølkeproduksjon og sauer. Kwart bruk har i gjennomsnitt 10 mjølkekyr og 157 sauer. 2 av bruka kombinerer dette med avlspurker og slaktegris, medan eit bruk driv berre med avlspurker, slaktegris og sauer . Ein reknar med at omlag 2300 sau nyttar høgfjellsbeitet i sommarsesongen i vassdraget.

Figur 6.1 Det er 15 gardsbruk i Hålandsvassdraget, desse finn ein på veg i frå Hålandsosen til Natlandsvatnet. Her ser ein i frå Liarstøl, Tveit (venstre), Helgeland (høgre), og Hausland lengst borte. (Foto: Rune Roalkvam)

7 AKTUELLE TRUGSMÅL

Vassdraget har ikkje andre trugsmål anna enn om folk flyttar der i frå. Menneska har gjennom landbruket vore med å pleia landskapet i generasjonar, og gjer det fortsatt i dag gjennom aktiv landbruksdrift. Dersom folk flyttar i frå dalføret vil landskapet gro att, kulturarven forsvinn.

8 MANGLANDE KUNNSKAP

Området er relativt godt kartlagt, ein kunne gjerne dokumentert kulturlandskapsverdiane i vassdraget betre.

10 LITTERATUR

- Anundsen, K. 1972: Glacial chronology in parts of southwestern Norway. *Norges geol. Unders.* 280, 1-4.
- Anundsen, K., Sollie, I. H. 1987. Forslag til vern av kvartærgeologiske forekomster i Rogaland. Miljøverndepartementet, Avdeling for naturvern og friluftsliv. Rapport T- 678. 129s.
- Fylkesmannen i Rogaland, Miljøvernavdelinga. 1994. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Rogaland. Del A og B.
- Hettervik, G. K. 1996. Vakre landskap i Rogaland. Rogaland Fylkeskommune. 197 s.
- Hoftun, H. 1971. Gamle Suldal. Gards- og ættesoge. Suldal kommune 1972. 717s.
- Håland, A., Ugelvik, M. 1990. Verneplan IV. Ornitologisk evaluering av 10 vassdrag i Rogaland.. Rapport terrestrisk økologi nr 54. Zool. Mus. UIB.
- Lien, I. K. 1991. Verneplan IV- fisk, Rogaland. Direktoratet for Naturforvaltning.
- Myhre, A. M. 1996. Verneverdige hus i Suldal. Ein rapport om registrering av fgaste kulturminne i Suldal. Kon-Sul. 64 s.
- NOU 1991. Verneplan for vassdrag IV. Norges Offentlige Utredninger 1991: 12 A, B.
- Odland, A., Fremstad, E. 1989. Verneplan IV for vassdrag. Botaniske undersøkelser i Rogaland og Hordaland. NINA Oppdragsmelding 19:1-81.
- Odland, A. 1991. Klassifisering av vassdrag på Vestlandet ut fra deres floristiske sammensetning. NINA forskningsrapport 16:1-88.
- Persson, U., Enge, E. 1992. Tetthetsregistreringer av laks og aure i Rogalandsvassdrag, 1991. Miljørapport nr. 3, 1992. Fylkesmannen i Rogaland, Miljøvernavdelingen.
- Persson, U. 1993. Tetthetsregistreringer av laks og aure i Rogalandsvassdrag, 1992. Miljørapport nr.2 1993. Fylkesmannen i Rogaland, Miljøvernavdelingen. 99 s.
- Pallesen, P., F., Hauge, K., O. 1984. Samla plan for vassdrag. Utbyggingsplaner og konsekvenser. 167 Lingvang/Tengesdal/ Hamrabø.
- Raddum, G. G., Fjellheim, A. 1990. Verneplan IV: Ferskvannsbilologisk vurdering av vassdrag i Rogaland. Univ. i Bergen, Zoologisk museum. Rapport nr 69.
- Regionplankontoret for Ryfylke 1978. Verneverdige områder i Ryfylkeregionen.
- Rogaland Fylkeskommune. 1989. Fylkesplan for kulturminne. Rogaland Fylkeskommune, Fylkeskulturstyret 1989.
- Rye, N., Sulebak, J.R., Soldal, O. 1991. Verneplan IV for vassdrag. Geofaglige undersøkelser i Rogaland, Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal. Geologisk institutt, avd. B, Rapport 91/01.
- Ryfylkemuseet 1997. Kulturminne i Suldal. Forslag til kommunedelplan for kulturminnevern i Suldal kommune.
- Sigmond, E. . O. 1978. Sauda. Beskrivelse til det berggrunnsgeologiske kartbladet Sauda 1: 250.000. *Norges geol. Unders.* 341, 1-94.
- Stavanger og Rogaland Jeger og Fiskeforening. Uttalelser vedrørende Hålandselven- Erfjord i Suldal kommune- i forbindelse med behandlingen av Verneplan IV. Brev til Verneplanutvalget 1990.
- Stavanger og Rogaland Jeger og Fiskeforening. Vedlegg til søknad om midler til fiskefremmede tiltak i Hålandselva, Suldal kommune. 1996
- Suldal kommune 1998. Viltkart
- Stavanger Tursitforening 1993. Stavanger Turistforenings årbok 1993. Suldal.
- Tysse, T. 1997. Fugl i Hålandsvassdraget, Suldal. Registreringer vår- sommer 1997.

11. KRITERIER NYTTA I RAPPORTEN

Rapporten omhandlar fylgjande vernetema:

Kap. 1.0 Prosessar forma av is og vatn

Kap. 2.0 Biologisk mangfald

Kap. 3.0 Landskapsbilete

Kap. 4.0 Friluftsliv

Kap. 5.0 Kulturminner- vert ikkje gradert

Graderingsprinsipp

1. *Prosessar og former forma av vatn og is.*

- *** Nasjonalt viktig verdi
- a) minimum eit hovudkriterie ¹ med nasjonal/ internasjonal kjente verdiar,
- b) alternativt minimum tre hovudkriterier
- ** Regionalt viktig verdi
- a) to hovudkriterie + minimum eit støttekriterie
- * Lokalt viktig verdi
- a) minimum eit hovudkriterie

2. *Biologisk mangfald*

- *** Nasjonalt viktig verdi
- a) eit eller fleire dokumenterte nasjonal/internasjonale verdi,
- b) minimum to hovudkriterier + minimum to støttekriterier
- ** Regionalt viktig verdi
- a) to hovudkriterier
- * Lokalt viktig verdi
- a) minimum eit hovudkriterie

3. *Landskapsbilete*

- *** Nasjonalt viktig verdi
- a) minimum eit hovudkriterium med nasjonal/ internasjonal kjente verdiar,
- b) minimum to hovudkriterier + minimum to støttekriterier
- ** Regionalt viktig verdi
- a) minimum to hovudkriterier
- * Lokalt viktig verdi
- a) Minimum eit hovudkriterie.

4. *Friluftsliv*

- *** Nasjonalt viktig verdi
- a) Eit eller fleire dokumenterte nasjonale/internasjonale verdiar, eller
- b) Minimum 2 hovudkriterier + minimum eit støttekriterie.
- ** Regionalt viktig verdi
- a) To hovudkriterier, eller
- b) Minimum to støttekriterier med regional verdi.
- * Lokalt viktig verdi
- a) Minimum eit hovudkriterie.
Minimum eit støttekriterie.

¹ Definisjon av kriteriene finnes i "Dokumenterte verdier i verna vassdrag –En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon" og som finnes hos fylkesmannens miljøvernavdeling. (jfr. tabell i kap. 2.3, 3.6, 4.4, 5.4)

12 TEMAVISE KART

Kart 1. Differensiert forvaltning

Kart 2 Kvartærgeologi, oversikt over delområde:

Prosessar og former	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Osberget	Nasjonal	2	God	15
2. Nattlandsvatn	Lokal	2	God	15
3. Svinamoen	Lokal	2	God	15
4. Træhaug	Lokal	2	God	15
5. Hålandsosen	Lokal	2	God	15

Kart 3. Biologisk mangfald, oversikt over delområde:

Biologisk mangfald	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Hålandselva	Regional	3	God	16
2. Nattlandsvatnet	Lokal	3	God	19
3. Fiskelaugsvatnet	Lokal	3	God	19
4. Haugslund	Regional	3	God	19
5. Østerhus	Regional	3	God	19
6. Fiskelaugsvatnet	Regional	3	God	19
7. Helgeland	Nasjonal	3	God	19
8. Hålandsdalen	Nasjonal	3	God	19
9. Hålandsdalen	Lokal	3	God	19
10. Trolledalen	Regional	3	God	19
11. Frøkjedalen	Regional	3	God	19
12. Budalen	Regional	3	God	19
13. Lauvåsen	Lokal	3	God	19
14. Tveit	Regional	3	God	24
15. Rørtveit	Regional	3	God	24
16. Natland	Regional	3	God	24

Kart 4. Landskap, oversikt over delområde:

Landskapsbilete	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Erfjord	Regional	4	God	23
2. Tveit	Lokal	4	Manglande	24
3. Natland	Lokal	4	Manglande	24
4. Haugslund	Lokal	4	Manglande	24
5. Rørtveit	Lokal	4	Manglande	24
6. Østerhus	Lokal	4	Manglande	24
7. Osberg	Nasjonal	4	God	15

Kart 5. Friluftsliv, oversikt over delområde:

Friluftsliv	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1. Haugslund	Lokal	5	God	25
2. Mosvatn	regional	5	God	25
3. Moane	Lokal	5	God	25
4. Nattland høghei	Lokal	5	God	25

Kart 6. Kulturminne

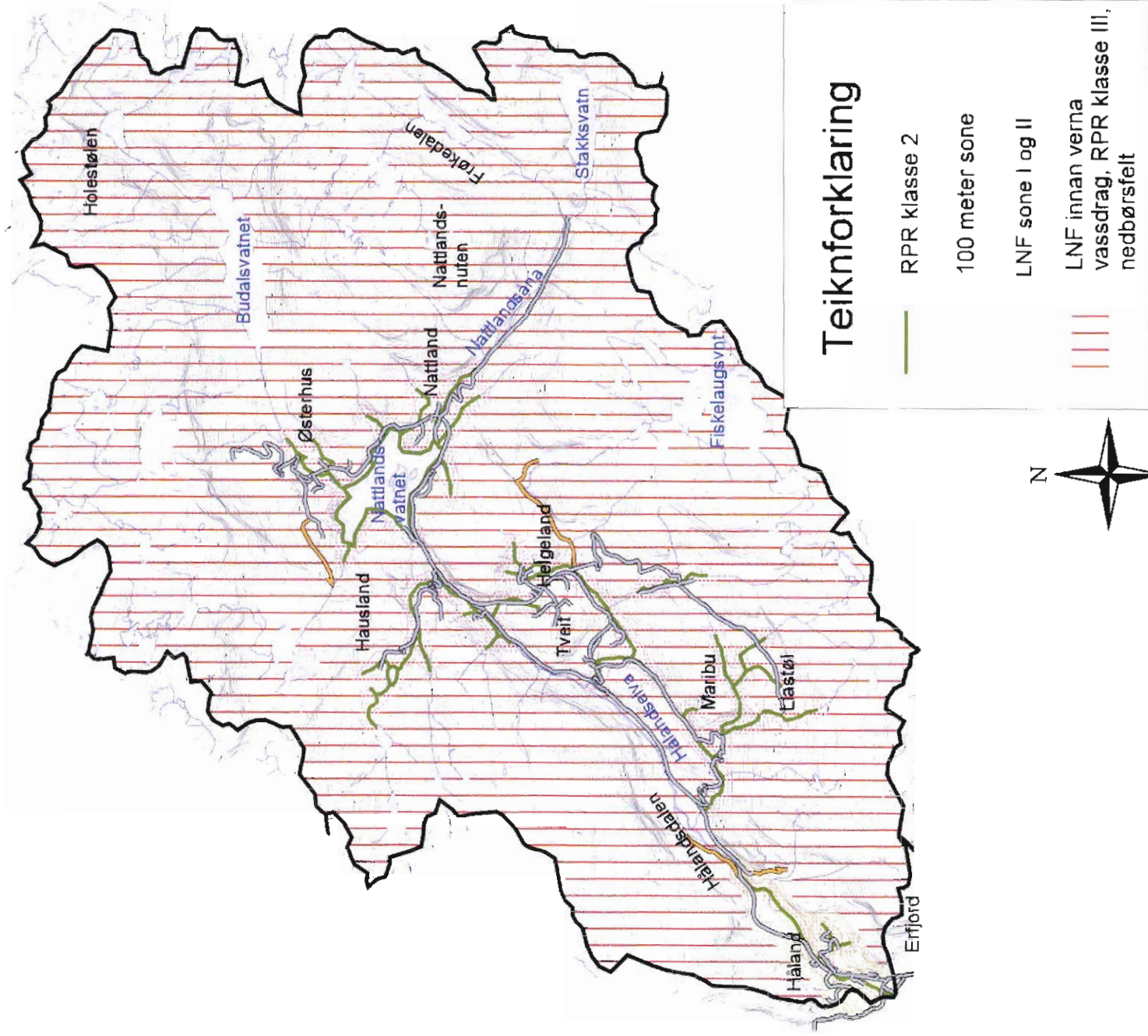
Kulturminne	Verneverdi	Kart nr.	Dokumentasjon	Side i rapporten
1-18. Hus bygd før 1900	Ikkje vurdert	6	God	26
Tveit	Ikkje vurdert	6	God	27
Nattland	Ikkje vurdert	6	God	27
Frøkjedalen	Ikkje vurdert	6	God	27
Holestølen	Ikkje vurdert	6	God	27

Kart 7 Inngrepsfrie område

Hålandsvassdraget

Kart 1

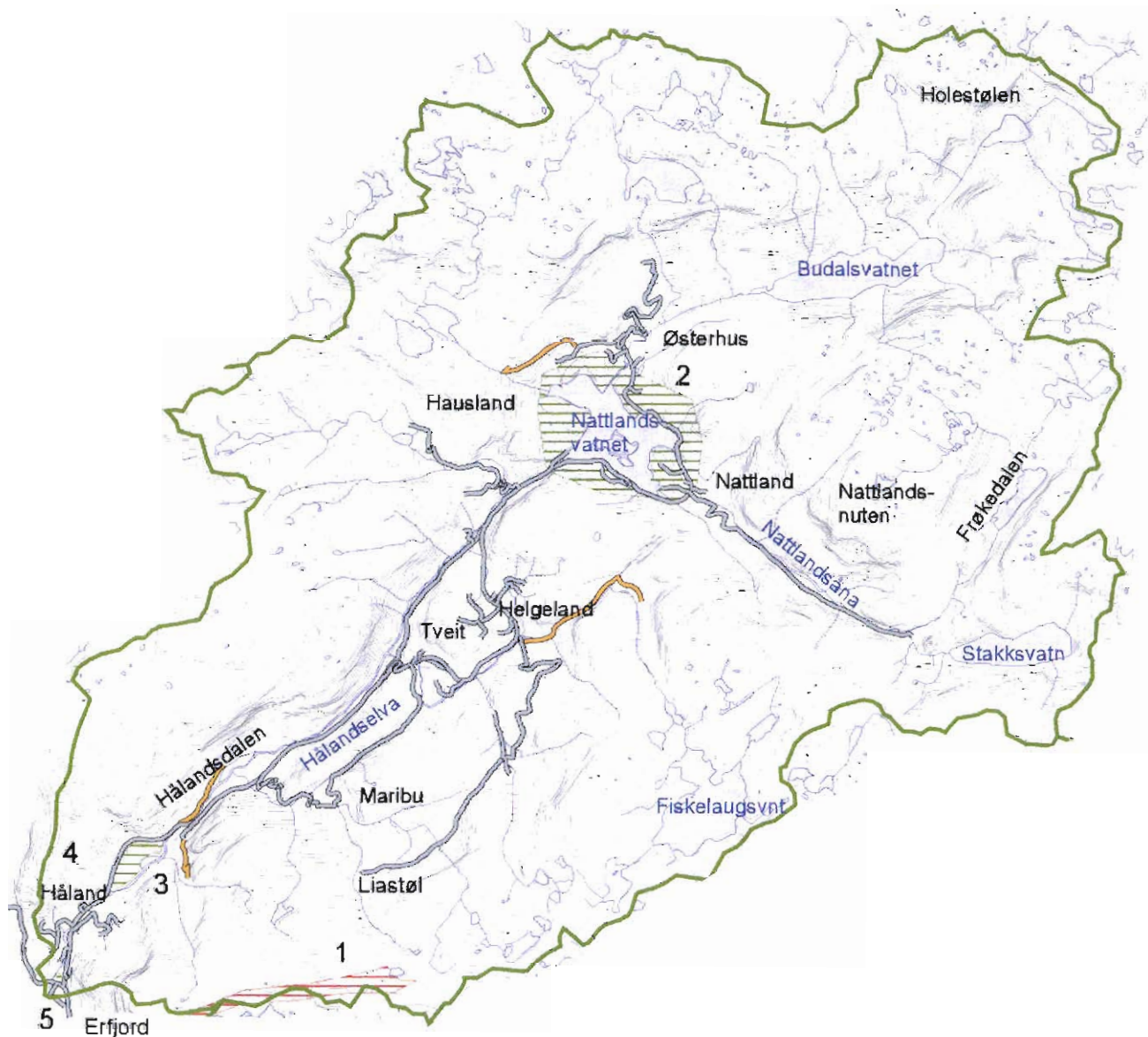
Differensiert forvaltning

Hålandsvassdraget Kvartærgeologi

Kart 2

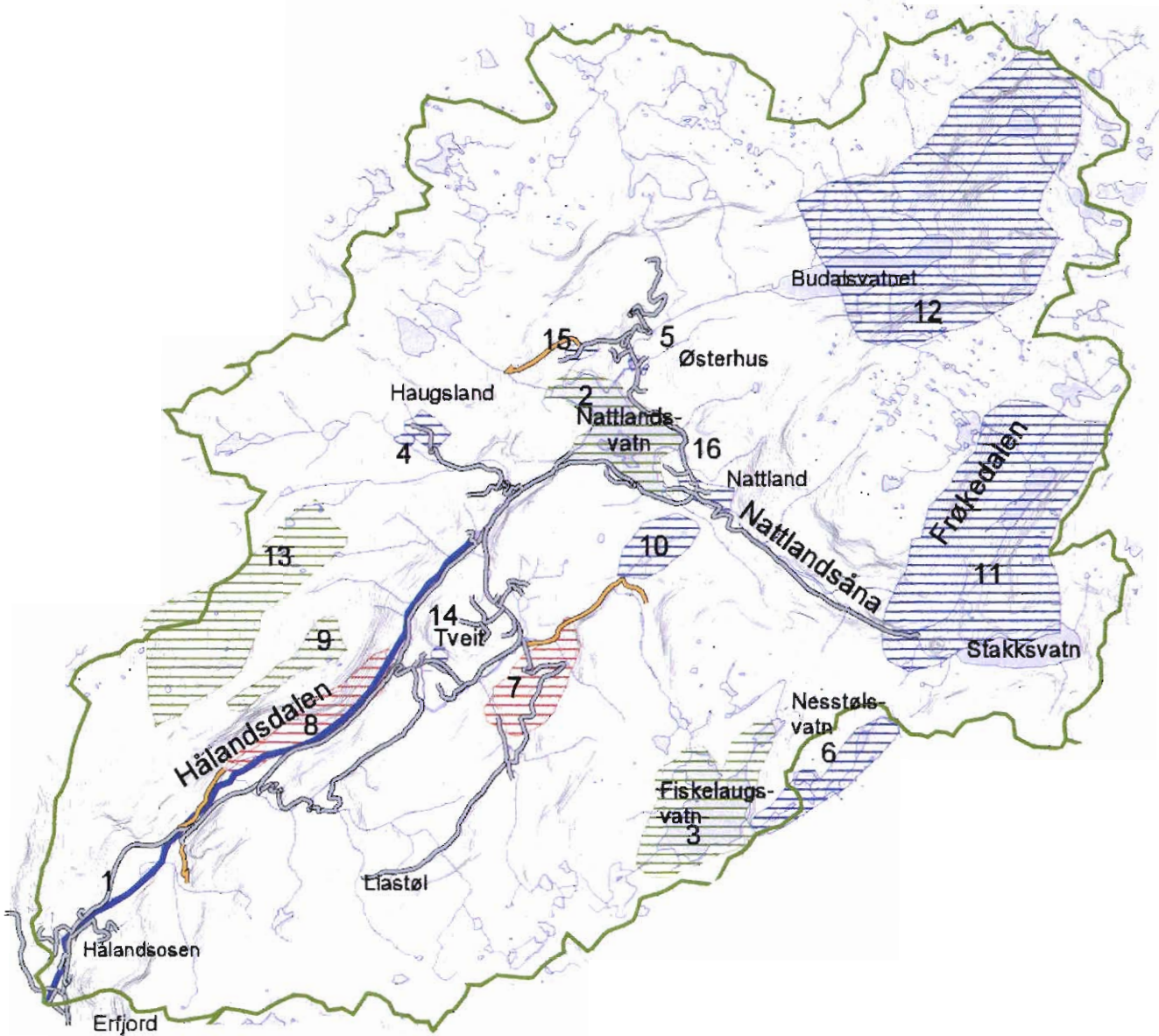

Teiknforklaring	
	Lokal verdi
	Nasjonal verdi

Målestokk 1: 50 000

Hålandsvassdraget Biologisk mangfald

Kart 3

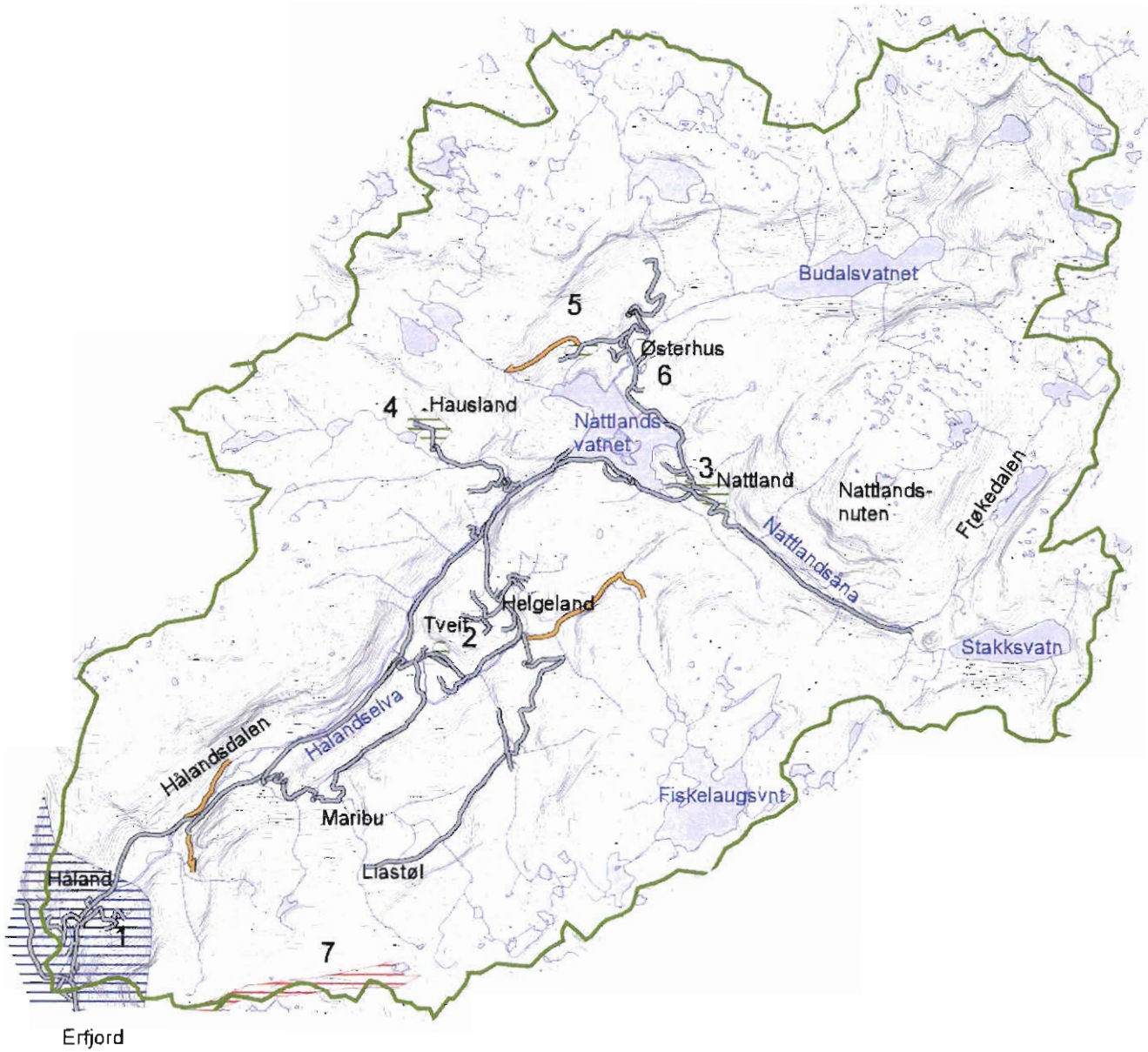

Målestokk 1: 50 000

Hålandsvassdraget Landskap

Kart 4

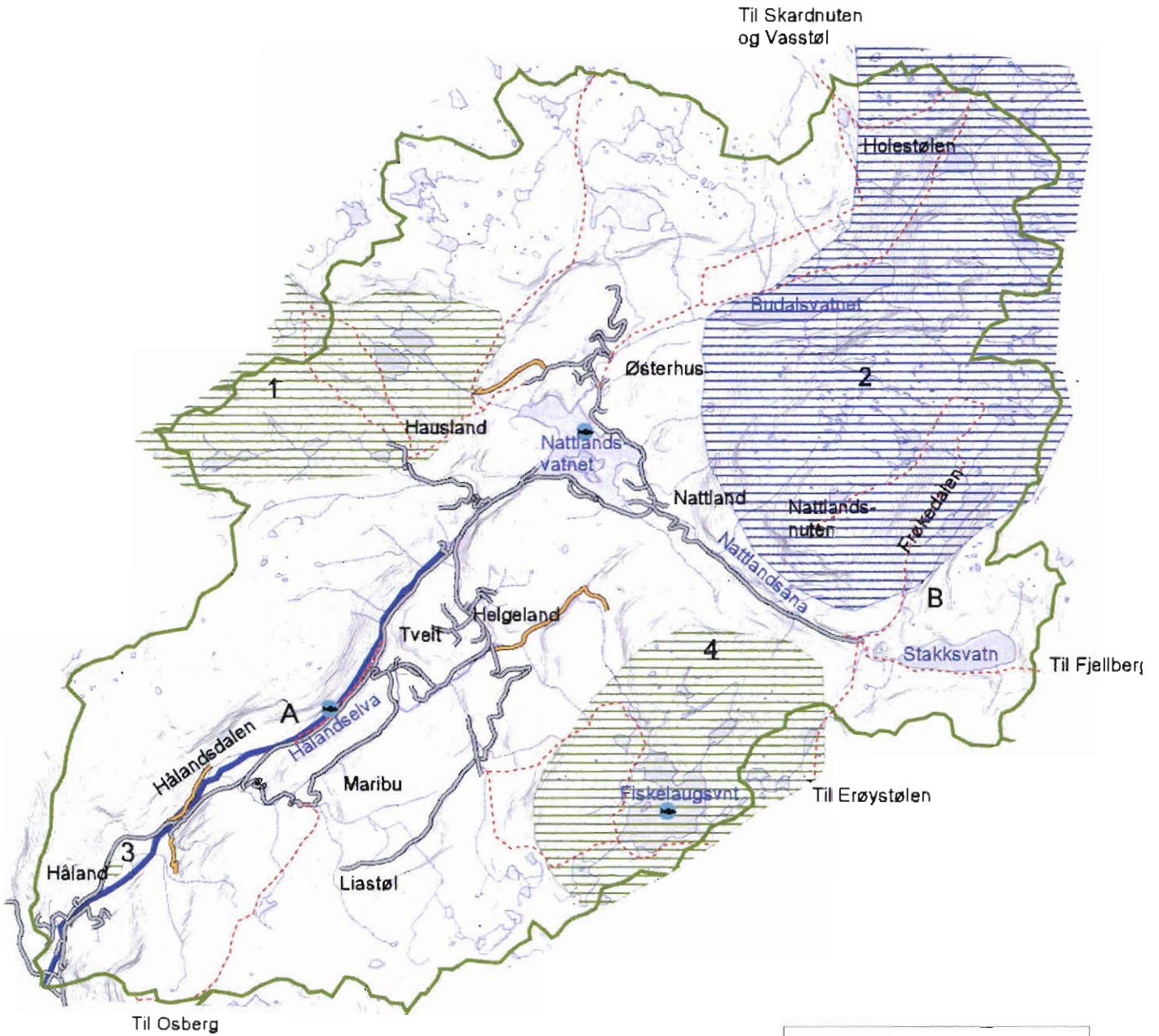
Teiknforklaring	
	Lokal verdi
	Regional verdi
	Nasjonal verdi

Målestokk 1: 50 000

Hålandsvassdraget Friluftsliv

Kart 5

Teiknforklaring

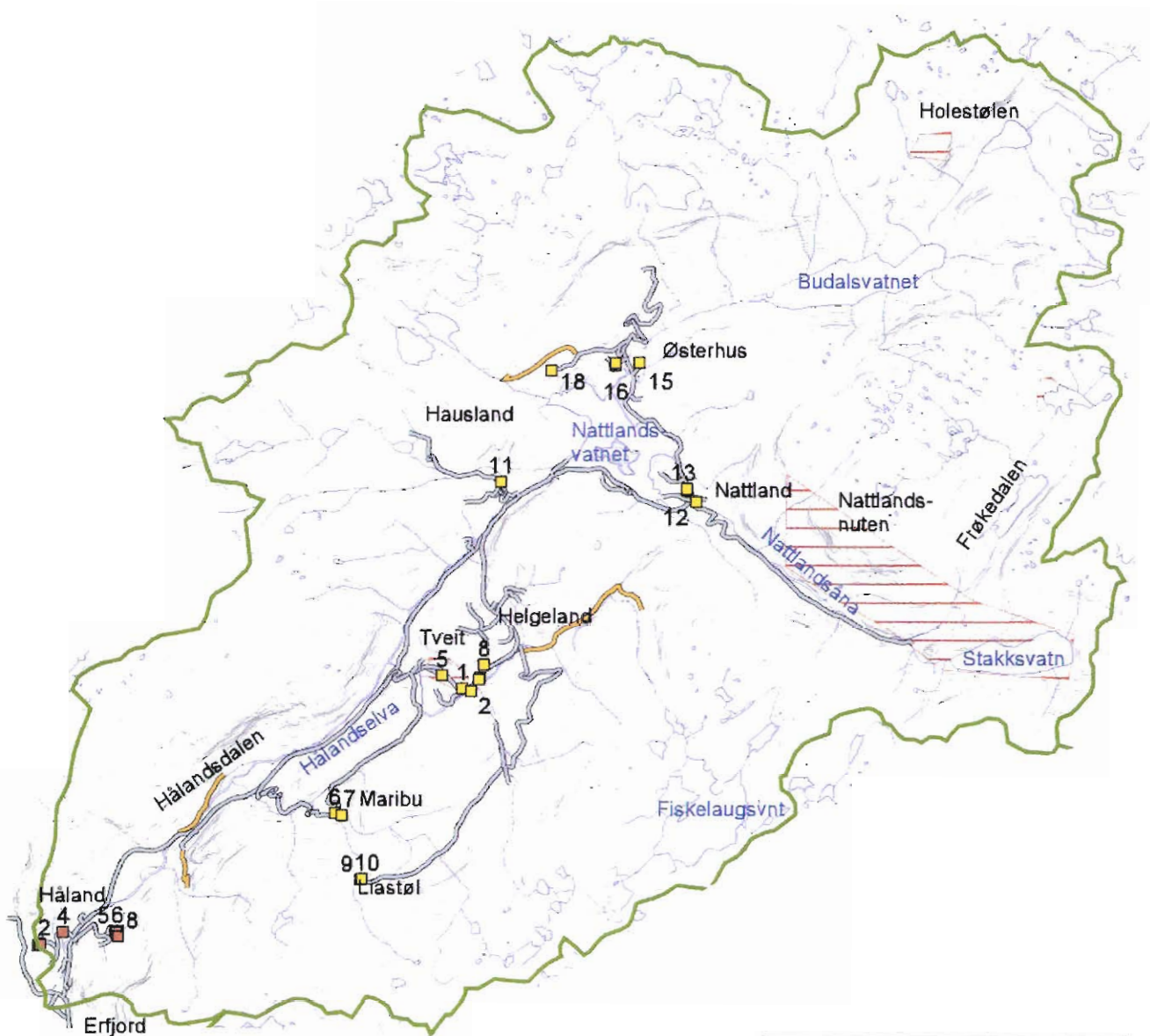
- Fiskevatn
- Tursti
- Regional verdi
- Lokal verdi
- Regional verdi

Målestokk 1: 50 000

Hålandsvassdraget Kulturminne

Kart 6

Teiknforklaring

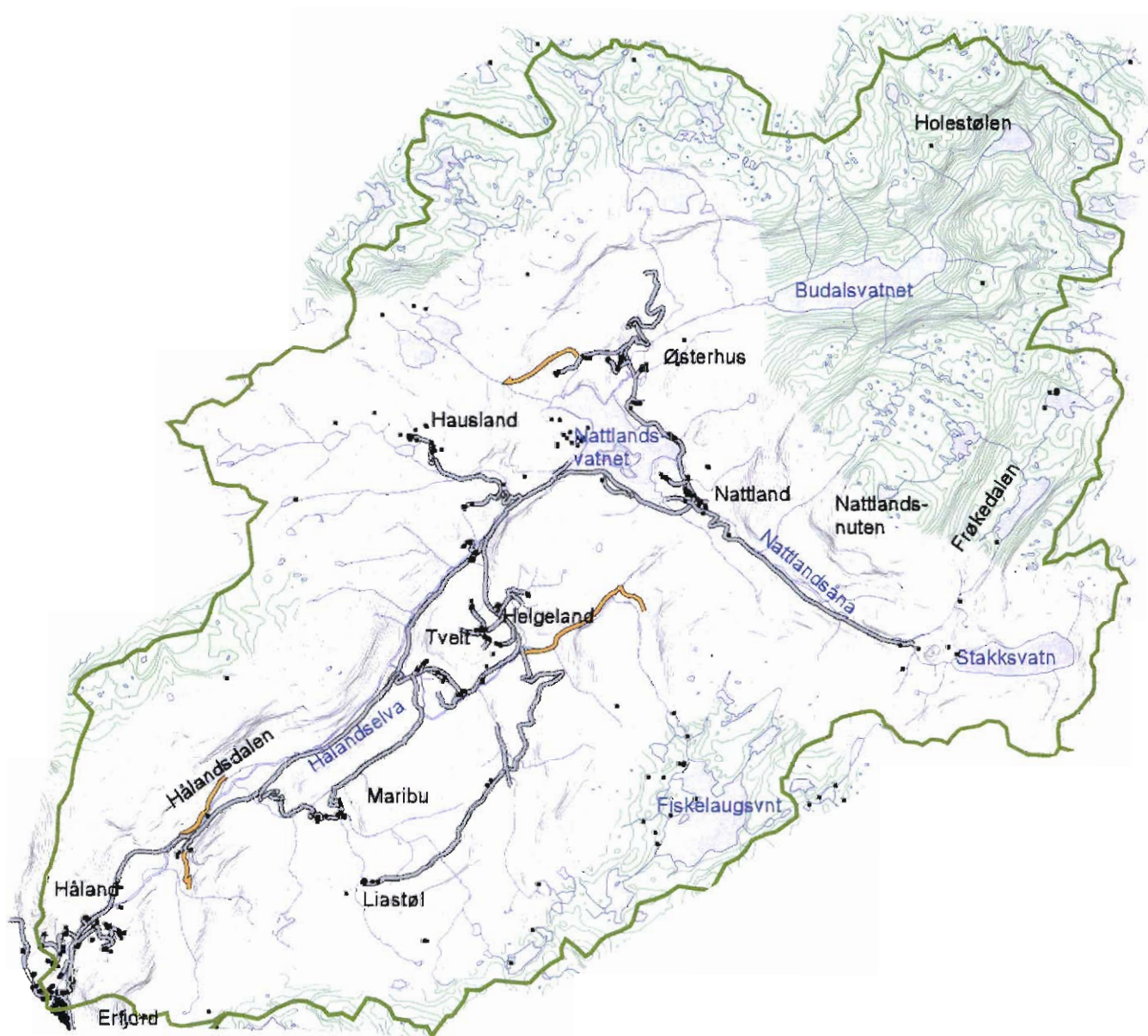
- Sefrak krets nr. 18
- Sefrak krets nr. 19
- Område med kulturminne

Målestokk 1: 50 000

Hålandsvassdraget Inngrepsfrie område

Kart 7

Målestokk 1: 50 000

Teiknforklaring

- >5 km fra inngrep
- 3-5 km fra inngrep
- 1-3 km fra inngrep

VEDLEGG

Artsliste vegetasjon for Hålandsvassdraget .

(Odland og Fremstad 1991)

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Spisslønn
<i>Actataea spicata</i>	Trollurt
<i>Agrostis canina</i>	Hundekvein
<i>Agrostis capillaris</i>	Engkvein
<i>Agrostis mertensii</i>	Fjellkvein
<i>Agrostis stolonifera</i>	Krypkvein
<i>Ajuga pyramidalis</i>	Jonsokkoll
<i>Alchemilla alpina</i>	Fjellmarikåpe
<i>Aochemilla vulgaris</i>	Vanleg marikåpe
<i>Alnus glutinosa</i>	Svartor
<i>Alnus incana</i>	Gråor
<i>Andromeda polifolia</i>	Kvitlyng
<i>Anemone nemorosa</i>	Kvitsoleie
<i>Angelica sylvestris</i>	Sløke
<i>Antennaria dioica</i>	Vanleg kattedot
<i>Anthoxanthum odoratum</i>	Gulaks
<i>Anthriscus sylvestris</i>	Hundekjeks
<i>Arabis hirsuta</i>	Bergskrinneblom
<i>Arctostaphylos alpinus</i>	Rypebær
<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>	Mjølbbær
<i>Asplenium septentrionale</i>	Olavsskjegg
<i>Asplenium trichomanes</i>	Svartburkne
<i>Asplenium viride</i>	Grønnburkne
<i>Athyrium filix- femina</i>	Skogburkne
<i>Bartsia alpina</i>	Svartopp
<i>Betula nana</i>	Dvergbjørk
<i>Betula pendula</i>	Hengebjørk
<i>Betula pubescens</i>	Vanlig bjørk
<i>Blechnum spicant</i>	Bjønnekam
<i>Calamagrostis epigeios</i>	Bergørkvein
<i>Calamagrostis purpurea</i>	Skogørkvein
<i>Callitriche palustris</i>	Småvasshår
<i>Calluna vulgaris</i>	Røsslyng
<i>Caltha palustris</i>	Bekkeblom
<i>Campanula rotundifolia</i>	Blåklukke
<i>Cardamine flexuosa</i>	Skogkarse
<i>Carex atrata</i>	Svartstarr
<i>Carex bigelowii</i>	Stivstarr
<i>Carex brunnescens</i>	Seterstarr
<i>Carex canescens</i>	Gråstarr
<i>Carex capillaris</i>	Hårstarr
<i>Carex chordorrhiza</i>	Strengstarr
<i>Carex digitata</i>	Fingestarr
<i>Carex echinata</i>	Stjernerstarr
<i>Carex juncella</i>	Stolpestarr
<i>Carex lachenalii</i>	Rypestarr
<i>Carex limnosa</i>	Dystarr
<i>Carex magellanica</i>	Frynsestarr

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Spisslønn
<i>Carex nigra</i>	Slåtestarr
<i>Carex oederi</i>	Beitestarr
<i>Carex ovalis</i>	Harsetarr
<i>Carex pallescens</i>	Bleikstarr
<i>Carex panicea</i>	Kornstarr
<i>Carex pauciflora</i>	svaltstarr
<i>Carex pilulifera</i>	Bråtestarr
<i>Carex pulicaris</i>	Loppestarr
<i>Carex rostrata</i>	Flaskestarr
<i>Carex saxatilis</i>	Blankstarr
<i>Carex tumidicarpa</i>	Grønnstarr
<i>Carex vaginata</i>	Slirestarr
<i>Cerastium alpinum</i>	fjellarve
<i>Cerastium cerastoides</i>	Brearve
<i>Cerastium fontanum</i>	Vanlig arve
<i>Circaea alpina</i>	Trollurt
<i>Cirsium helenoides</i>	Kvitbladtistel
<i>Cirsium palustre</i>	Myrtistel
<i>Cirsium vulgare</i>	Vegtistel
<i>Conopodium majus</i>	Jordnøtt
<i>Cornus suecica</i>	Skrubbær
<i>Corylus avellana</i>	Hassel
<i>Contoneaster integerrimus</i>	Dvergmispel
<i>Crepis paludosa</i>	Sumphaukeskjegg
<i>Cryptogramma crispa</i>	Hestespreng
<i>Cystopteris fragilis</i>	Skjærløk
<i>Dactylis glomerata</i>	Hundegras
<i>Dactylorhiza maculata</i>	Flekkmarrihand
<i>Danthonia decumbens</i>	Knegras
<i>Deschampsia cespitosa</i>	Sølvbunke
<i>Deschampsia flexuosa</i>	Smyle
<i>Digitalis purpurea</i>	Revebjelle
<i>Diphysium alpinum</i>	Fjelljamne
<i>Draba norvegica</i>	Bergrublom
<i>Drosera anglica</i>	Smalsoldogg
<i>Drosera intermedia</i>	Dikesoldogg
<i>Drosera rotundifolia</i>	rundsoldogg
<i>Dryopteris carthusiana</i>	Broddtelg
<i>Dryopteris expansa</i>	Sauetelg
<i>Dryopteris filix- mas</i>	Ormetelg
<i>Dryopteris pseudomas</i>	Raggelg
<i>Empetrum spp.</i>	Krekling
<i>Epilobium anagallidifolium</i>	Dvergmjølke
<i>Epilobium angustifolium</i>	Geitrams
<i>Epilobium collinum</i>	Bergmjølke

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Spisslønn
<i>Epilobium hornemannii</i>	Setermjølke
<i>Epilobium lactiflorum</i>	Kvitmjølke
<i>Epilobium montanum</i>	Krattmjølke
<i>Epilobium palustre</i>	Myrmjølke
<i>Epipactis helleborine</i>	breiflangre
<i>Equisentum fluviatile</i>	Elvesnelle
<i>Equisentum sylvaticum</i>	Skogsnelle
<i>Erica tetralix</i>	Poselyng
<i>Erigeron borealis</i>	Fjellbakkestjerne
<i>Eriphorum angustifolium</i>	Duskull
<i>Eriphorum vaginatum</i>	Torvull
<i>Euphrasia spp.</i>	Øyentrøstarter
<i>Festuca ovina</i>	Sauesvingel
<i>Festuca rubra</i>	Raudsvingel
<i>Festuca vivipara</i>	Geitsvingel
<i>Filipendula ulmaria</i>	Mjødurt
<i>Fragaria vesca</i>	Markjordbær
<i>Frangula alnus</i>	Trollhegg
<i>Fraxinus excelsior</i>	Ask
<i>Galeopsis bifida</i>	Vrangdå
<i>Galeopsis tetrahit</i>	Kvassdå
<i>Galium palustre</i>	Mytmaure
<i>Galium saxatile</i>	Kystmaure
<i>Galium uliginosum</i>	Sumpmaure
<i>Geranium robertanum</i>	Stankstorkenebb
<i>Geranium sylvaticum</i>	Skogstorkenebb
<i>Geum rivale</i>	Enghumleblom
<i>Gnaphalium supinum</i>	Dverggråurt
<i>Gnaphalium sylvaticum</i>	Skoggråurt
<i>Gymnocarpium dryopteris</i>	Fugletelg
<i>Hieracium spp.</i>	Svæver
<i>Holcus lanatus</i>	Englodnegras
<i>Holcus mollis</i>	Krattlodnegras
<i>Huperzia selago</i>	Lusegras
<i>Hymenophyllum wilsonii</i>	Hinnebregne
<i>Hypericum maculatum</i>	Firkantperikum
<i>Hypericum pulchrum</i>	Fagerperikum
<i>Isoetes spp.</i>	Brasmegras
<i>Juncus alpinoarticulatus</i>	Skogsiv
<i>Juncus articulatus</i>	Ryllsiv
<i>Juncus bufonius</i>	Paddesiv
<i>Juncus bulbosus</i>	Krypsiv
<i>Juncus conglomeratus</i>	Knappsiv
<i>Juncus effusus</i>	Lyssiv
<i>Juncus filiformis</i>	Trådsiv
<i>Juncus squarrosus</i>	Heisiv
<i>Juncus trifidus</i>	Rabbesiv
<i>Juncus triglumis</i>	Trillingsiv
<i>Juniperus communis</i>	Einer
<i>Leontodon autumnalis</i>	Følblom
<i>Linaria vulgaris</i>	Lintorskemunn

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Spisslønn
<i>Linnaea borealis</i>	Linnea
<i>Lobelia dortmanna</i>	Botnegras
<i>Loiseleuria procumbens</i>	Greplyng
<i>Lonicera periclymenum</i>	Vivendel
<i>Lotus corniculatus</i>	Tirilitunge
<i>Luzula campestris</i>	Markfrytle
<i>Luzula multiflora</i>	Engfrytle
<i>Luzula pilosa</i>	Hårfrytle
<i>Luzula spicata</i>	Aksfrytle
<i>Luzula sudetica</i>	Myrfrytle
<i>Luzula sylvatica</i>	Storfrytle
<i>Lychnis alpina</i>	Fjelltjæreblom
<i>Lycopodium annotinum</i>	Stri kråkefot
<i>Lycopodium clavatum</i>	Mjuk kråkefot
<i>Maianthemum bifolium</i>	Maiblom
<i>Matteuccia struthiopteris</i>	Strutseving
<i>Melampyrum partense</i>	Stormarimjelle
<i>Melampyrum sylvaticum</i>	Småmarimjele
<i>Melica nutans</i>	Hengeaks
<i>Menyanthes trifoliata</i>	Bukkeblad
<i>Molinia caerulea</i>	Blåtopp
<i>Montia fontana</i>	Kjeldeurt
<i>Mycelis muralis</i>	Skogsalat
<i>Myosotis arvensis</i>	Åkerminneblom
<i>Nardus stricta</i>	Finnskjegg
<i>Narthecium ossifragum</i>	Rome
<i>Nuphar pumila</i>	Soleienøkkerose
<i>Orchis mascula</i>	Vårmarihand
<i>Orthilia secunda</i>	Nikkevintergrønn
<i>Oxalis acetosella</i>	Gaukesyre
<i>Oxycoccus microcarpus</i>	Småtranebær
<i>Oxyria digyna</i>	Fjellsyre
<i>Pedicularis sylvatica</i>	Kystmyrklegg
<i>Phalaris arundinacea</i>	Strandrøyr
<i>Pinguicula vulgaris</i>	Vanlig tettegras
<i>Pinus sylvestris</i>	Furu
<i>Plantago lanceolata</i>	Smalkjempe
<i>Plantago major</i>	Groblad
<i>Poa annua</i>	Tunrapp
<i>Poa glauca</i>	Blårapp
<i>Poa nemoralis</i>	Lundrapp
<i>Poa parentis</i>	Engrapp
<i>Polygala serpyllifolia</i>	Kystblåfjør
<i>Polygala vulgaris</i>	Storblåfjør
<i>Polygonatum verticillatum</i>	Kranskonvall
<i>Polygonum viviparum</i>	Harerug
<i>Polypodium vulgare</i>	Sisselrot
<i>Polystichum braunii</i>	Junkerbregne
<i>Populus tremula</i>	Osp
<i>Potamogeton natans</i>	Vanlig tjønnaks
<i>Potentilla crantzii</i>	Flekkmure

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Spisslønn
<i>Potentilla erecta</i>	Tepperot
<i>Potentilla palustris</i>	Myrhatt
<i>Prunella vulgaris</i>	Blåkoll
<i>Prunus padus</i>	Hegg
<i>Pteridium aquilinum</i>	Einstape
<i>Pyrola minor</i>	Perlevintergrønn
<i>Quercus spp.</i>	Eik
<i>Ranunculus acris</i>	Engsoleie
<i>Ranunculus flammula</i>	Grøftsoleie
<i>Ranunculus platanifolius</i>	Kvitsoleie
<i>Ranunculus repens</i>	Krypsoleie
<i>Ranunculus reptans</i>	Evjesoleie
<i>Rhinanthus minor</i>	Småengkali
<i>Roegneria canina</i>	Hundekveke
<i>Rosa spp.</i>	Roser
<i>Rubus caesius</i>	Blåbjørnebær
<i>Rubus chamaemorus</i>	Molte
<i>Rubus idaeus</i>	Bringebær
<i>Rubus saxatilis</i>	Teigebær
<i>Rumex acetosella</i>	Engsyre
<i>Rumex acetosella</i>	Småsyre
<i>Sagina procubens</i>	Tunarve
<i>Sagina saginoides</i>	Seterarve
<i>Salix aurita</i>	Ørevier
<i>Salix caprea</i>	Selje
<i>Salix glauca</i>	Sølvvier
<i>Salix herbacea</i>	Musøre
<i>Salix lapponum</i>	Lappvier
<i>Salix repens</i>	Krypvier
<i>Saussurea alpina</i>	Fjelltistel
<i>Saxifraga aizoides</i>	Gulsildre
<i>Saxifraga cotyledon</i>	Bergfrue
<i>Saxifraga nivalis</i>	Snøsildre
<i>Saxifraga oppositifolia</i>	Raudsildre
<i>Saxifraga srellaris</i>	Stjerneslidre
<i>Scirpus cespitosus</i>	Bjønnskjeg
<i>S. Cesp. Ssp. Germanicus</i>	kystbjønnskjegg
<i>Scrophularia nodosa</i>	Brunrot
<i>Sedum annum</i>	Småbergknapp
<i>Sedum rosea</i>	Rosenrot
<i>Sedum telephium</i>	Smørbukk

<i>Acer pseudoplatanus</i>	Spisslønn
<i>Selaginella selaginoides</i>	Dvergjamne
<i>Sibbaladia procumbens</i>	Trefingerurt
<i>Sliene acaulis</i>	Fjellsmelle
<i>Silene dioica</i>	Raud jonsokblom
<i>Sliene rupestris</i>	Småsmelle
<i>Sliene vulgaris</i>	Engsmelle
<i>Solidago virgaurea</i>	Gullris
<i>Sorbus aucuparia</i>	Rogn
<i>Sparangium angustifolium</i>	Flotgras
<i>Stachys sylvatica</i>	Skogsvinerot
<i>Stellaria graminea</i>	Grasstjerneblom
<i>Stellaria nemorum</i>	Skogstjerneblom
<i>Subularia aquatica</i>	Sylblad
<i>Succisa partensis</i>	Blåknapp
<i>Thelypteris limbosperma</i>	Smørtelg
<i>Thelypteris phegopteris</i>	Hengeving
<i>Tofieldia pusilla</i>	Bjønnsbrod
<i>Trientalis europaea</i>	Skogstjerne
<i>Triglochin palustre</i>	Myrsaulauk
<i>Urtica dioica</i>	Brennesle
<i>Vaccinium myrtillus</i>	Blåbær
<i>Vaccinium uliginosum</i>	Blokkebær
<i>Vaccinium vitis- idaea</i>	Tyttebær
<i>Valeriana sambucifolia</i>	Vendelrot
<i>Veronica alpina</i>	Fjellveronika
<i>Veronica chamaedrys</i>	Tveskjeggveronika
<i>Veronica fruticans</i>	Bergveronika
<i>Veronica officinalis</i>	Legeveronika
<i>Veronica serpyllifolia</i>	Snauveronika
<i>Viburnum opulus</i>	Krossved
<i>Vicia cracca</i>	Fuglevikk
<i>Vicia sepium</i>	Gjerdevikke
<i>Vicia sylvatica</i>	Skogvikke
<i>Viola canina</i>	Lifiol
<i>Viola montana</i>	Engfiol
<i>Viola palustris</i>	Myrfiol
<i>Viola riviniana</i>	Skogfiol
<i>Woodisia ilvensis</i>	Lodnebregne

Artsliste fugl i Hålandsvassdraget

(Håland og Uglevik 1990)

Smålom	Nøtteskrike
Storlom	Kornkråke
Gråhegre	Ravn
Stokkand krikand	Fossekall
Svartand	Gjerdsmett
Siland	Jernspurv
Laksand	Gulsanger
Høsehauk	Hagesanger
Fjellvåk	Munk
Jaktfalk	Løvsanger
Dvergfalk	Grå fluesnapper
Tårnfalk	Svart- kvit fluesnapper
Storfugl	Buskskvett
Vipe	Steinskvett
Fjærplytt	Rødstjert
Rødstilk	Rødstrupe
Skogsnipe	Blåstrupe
Rugde	Gråtrost
Enkeltbekkasin	Ringtrost
Fiskemåke	Svarttrost
Ringdue	Rødvingetrost
Gjøk	Måltrost
Kattugle	Duetrost
Tårnseiler	Stjertmeis
Vendehals	Løvmeis
Gråspett	Granmeis
Grønnspekk	Toppmeis
Flaggspekk	Kjøttmeis
Hvitryggspekk	Trekryper
Dvergspett	Bokfink
Låvesvale	Bjørkefink
Taksvale	Gransisik
Trepiplerke	Bergirisk
Heipiplerke	Dompap
Linerle	
Stær	

Oversikter over rapporter "Verdier i Vernede Vassdrag"

- 1998 - 1 Verdier i Norddalselva,
Åfjord kommune i Sør-Trøndelag
- 1999 - 1 Verdier i Opo m/Låtefoss,
Odda kommune i Hordaland
- 1999 - 2 Verdier i Stryne- og Loenvassdraget,
Stryn kommune i Sogn og Fjordane
- 1999 - 3 Verdier i Oldenvassdraget,
Stryn kommune i Sogn og Fjordane

- 2000 - 1 Verdier i Gautefallvassdraget,
Drangedal og Nissedal kommuner i Telemark
- 2000 - 2 Verdier i Unsetåa, Rendalen,
Tynset og Tolga kommuner
- 2000 - 3 Verdier i Hamrabøvassdraget,
Suldal kommune i Rogaland
- 2000 - 4 Verdier i Høievassdraget,
Tysvær kommune i Rogaland
- 2000 - 5 Verneverdier i Nitelva,
Nittedal, Skedsmo og Rælingen
kommuner i Akershus fylke
- 2000 - 6 Verdier i Norddalsvassdraget,
Suldal kommune i Rogaland
- 2000 - 7 Verdier i Hålandsvassdraget,
Suldal kommune i Rogaland

Se også

Forvaltning av vernede vassdrag 1995. Informasjonsperm utgitt av Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrag-og energidirektorat, mars 1995.

Norges vassdrag- og energidirektorats hjemmeside: <http://www.nve.no>

Direktoratet for naturforvaltnings hjemmeside: <http://www.naturforvaltning.no>

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fylkesmannen

Verdier i vernede vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i fellesskap arbeidet med et prosjekt for å gjøre kunnskapen om vernede vassdrag lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vassdragsnære områder. "VVV-prosjektet" skal dokumentere og gjøre verdiene i vassdraget mer synlige. Målet er at alle som planlegger arealbruk eller inngrep i et vernet vassdrag, først skal vite hvilke verneverdier som finnes der. På denne måten regner DN og NVE med at skadelige inngrep i større grad blir unngått.

TE 886

ISBN 82-7072-393-2

ISSN 1501-4851